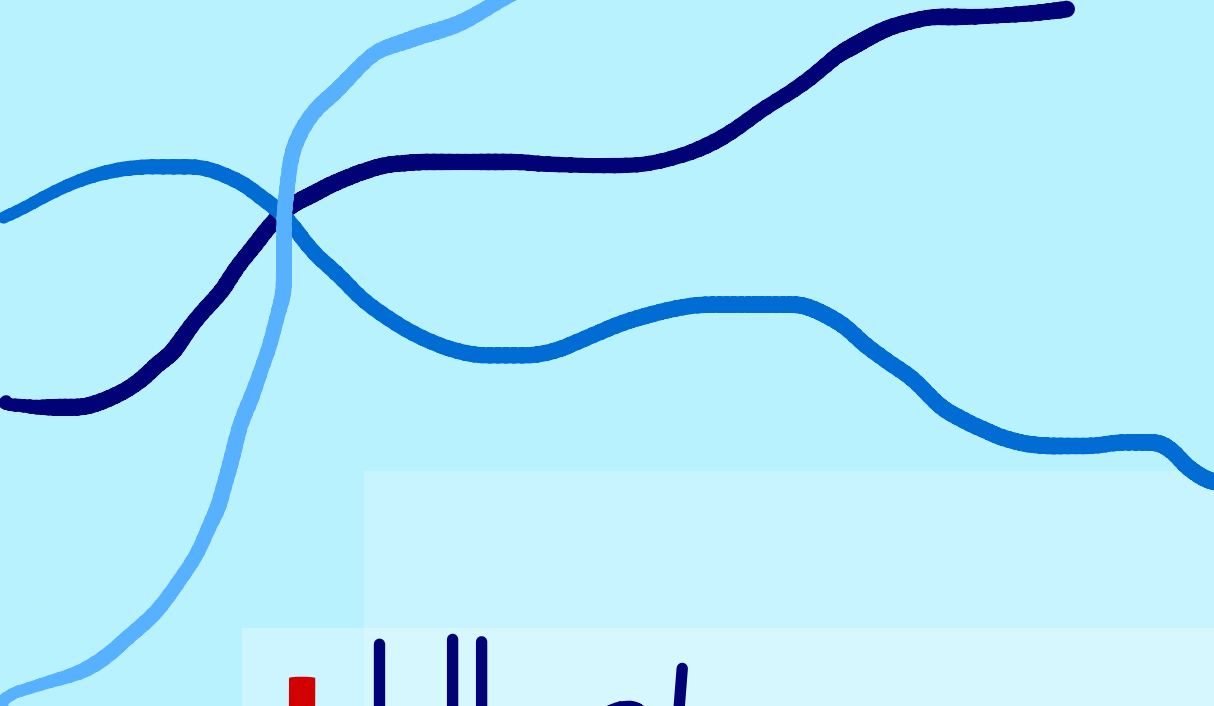

Abstract blue lines in various shades (light blue, medium blue, dark blue) flowing across the top of the page.

Uluslararası

A thick red vertical bar on the left side of the page.

HUKUK

emel

1.HAFTA

ULUSLARASI HUKUK

- Uluslararası Hukukun gündelik hayattaki yeri, anlam ve önemi
- Uluslararası Hukukun 'İç hukuk' ve 'Uluslararası Özel Hukuk'tan farkı
- Uluslararası Hukuk, hukuk mudur?
- Uluslararası Hukuka yönelik yaklaşımlar, uluslararası hukukun tarihçesi, alt disiplinleri

Uluslararası hukuk var mıdır, yok mudur? Uluslararası hukuk ne bir hayal ne de bir gerçektir!

- Hiçbir devlet Uluslararası Hukukun varlığını inkâr etmez, ancak devletlerin bazen normu farklı bir yoruma tabi tuttukları gözlemlenmektedir. Hukuk normlarının bizzat var olması da bir uluslararası hukuk düzeninin varlığını tek başına ortaya koymaya yeterlidir. Sadece denilebilir ki, uluslararası toplumun gösterdiği özellikler, kuralların oluşumu ve uygulama mekanizmalarının iç hukuka nazaran farklı olmasına yol açmıştır.

Uluslararası hukuk bir hukuk düzeninin sahip olduğu tüm özelliklere sahiptir. Bir hukuk düzeni iki temel özellik gösterir.

1. Uyulması zorunlu bir kurallar bütünü oluşturmak,
2. Örgütlenmiş bir toplumsal yapı aracılığıyla bu kurallara uyulmasını yaptırım yoluyla sağlamak.

Uyulması zorunlu bir kurallar bütünü oluşturmanın iç hukuka kıyasla değerlendirmesi,

—> Uluslararası hukukta, iç hukukta olanın aksine, kuralları yaratan bir tek yasa koyucu bulunmaması ve bu görevin başta devletler olmak üzere uluslararası hukuk kişilerince yerine getirilmesi yalnızca bir örgütlenme biçimi sorunudur; uluslararası hukukun kurallar koyan bir otoriteden yoksunluğu anlamına gelmez.

Örgütlenmiş bir toplumsal yapı aracılığıyla bu kurallara uyulmasını yaptırım yoluyla sağlamanın iç hukuka kıyasla değerlendirmesi

- Uluslararası hukukun uyulması zorunlu kuralları kapsadığı bütün devletlerce ve öteki uluslararası kişilerce kabul edilmektedir. Başka bir ifadeyle, uluslararası hukuk kurallarının bağlayıcılığı, devletlerin kendilerine bu niteliği tanımasından ileri gelmektedir. Bu nedenle, uluslararası hukukun iç hukukun aksine kurallarına uyulmasını zorunlu kılan devlet gibi bir otoriteye sahip olmaması başka bir biçimde yaptırım uygulayamayacağı anlamına da gelmemektedir. Uluslararası hukuk için bu, devletlerin bu kuralların bağlayıcı olduğunu kabul etmeleri olgusudur. Uluslararası hukukun kurallarının uygulanması noktasında bazı zayıflıklar olmasına rağmen bir takım olanaklar da mümkündür. **Uluslararası hukuka bu konuda yöneltlen iki temel eleştiri vardır.**

1. Kurallara uyulmaması durumunda bunu saptayacak ve durumun düzeltilmesini ya da bu haksız eylemi ya da işlemi yapan hukuk kişisinin cezalandırılmasına karar verecek zorunlu bir yargı sisteminin bulunmaması.
- 2) Uyumayan kuralların gerektiğinde zorla uyumayı sağlayacak bir uluslararası yürütme organının yokluğu.

Uluslararası hukukta yargı organı vardır, Zorunlu yargı mekanizması yoktur.

Eleştirilere dair değerlendirme Uluslararası hukukun bugün için zorunlu bir yargı

sisteminden yoksun olması bir gerçektir. Çünkü Uluslararası adalet divanı gibi uluslararası yargı organları ya da uluslararası hakemlik organları devletlerin ya da öteki uluslararası kişilerin genel bir zorunluluk gereği önlerine gelmelerini gerektirmemektedir. Uluslararası hukukun kurallara uymayanlara yaptırım uygulayabilecek bir uluslararası yürütme organından yoksun olduğu konusu da bir gerçektir. Ancak bu uluslararası hukukun her türlü yaptırım uygulamasından yoksun bir düzene oluşturduğu anlamına da gelmemektedir.

Uluslararası Hukukun İç Hukuk ile Karşılaştırılması

—> Her ulusal düzende: bir yasa koyucu, zorunlu bir yargı sistemi, herkesin mahkeme önünde hakkını arama imkânı, polis gücü ve ordu eliyle işlenen örgütlü bir yaptırım sistemi mevcuttur(3 temel erk). Oysa uluslararası toplumda üstün bir otorite, yasa koyucu bulunmadığı için, normlar merkezi şekilde oluşmaz. Kaynaklar arasında hiyerarşi yoktur.

- Kuralları oluşturan bir üst otoritenin bulunmaması: Uluslararası toplum hiyerarşik bir yapı arz etmez. Uluslararası hukuk üyeleri özellikle devletler egemen ve eşitlerdir. Eşitler arası bir ilişki, yatay bir ilişkilendirme, hukuki olarak bütün egemen devletler aynı hukuki yetkiye sahiptir.

Kural koyan bir üst otorite olmadığı için uluslararası hukuk kurallarını bizzat bu normlara uyacak olan devletler koyar. Kuralların kökeninde devletlerin kendi iradesi ve bulunur.

- Zorunlu bir yargı merciinin bulunmaması: Uluslararası hukukta merkezi bir yasama organı yok, yürütmede güvenlik konseyiyle bir ilişki kurulsa da zorunlu bir yargı mekanizması yok (Avrupa insan hakları mahkemesi) Bir uluslararası yargı organlarının uyuşmazlığı görmesi, yargılama yapabilmesi ilgili devletin rızasına bağlıdır.

- Tek elden yaptırım uygulayacak bir organın bulunmaması: Uluslararası alanda mevcut olan yaptırımlar: zararlar karşılık, misilleme gibi tek taraflı yaptırımlar olup devletlerin üzerinde bir üst organ bulunmadığı için de bizzat devletler tarafından kararlaştırılıp uygulamaya konulmaktadır.

Uluslararası Hukukun Yaptırımları

—> Çeşitli yaptırımlar mevcut olsa dahi bir üst otorite mevcut olmadığı için çoğu zaman bizzat devletler tarafından kararlaştırılıp uygulamaktadır.

- **Misilleme**: sıkça rastlanılan bir yaptırım yöntemidir. Örneğin A devleti, B devlet vatandaşlarını artık ülkesine kabul etmeyeceğini ilan etmişse aksine bir anlaşma yoksa B devleti de aynı uygulamayı A devleti vatandaşlarına uygulayabilir.

- **Zararlar mukabele**: her devletin kendi ülkesindeki bir yabancının malına el koyma hakkı vardır. Uluslararası hukuk devletleri bu yetki vermektedir. Yalnız bir takım şartlarla) bir devletin bunu yapabilmesi için kamu yararının olması gerekmektedir ayrıca el konulan malın sahibine hasarını tazmin edecek kadar tazminat ödenmesi de zorunludur.

- **İyi niyet**: en önemli yaptırımlardan biridir. Bir devlet uluslararası hukuk ihlallerinde bulunup Buda mahkeme kararıyla kesinleşirse, ihlalcı devlet uluslararası toplumdan dışlanır. Bu devletin ihlalcı olduğunu bilen diğer devletlerde o devletlerle anlaşmalara sadık kalmayacağını düşündüğünden anlaşma yapmaya yanaşmama eğilimi gösterirler. Bir dışlama söz konusudur.

Uluslararası Hukuka İki Farklı Temel Yaklaşım

a) **Doğal Hukuk Görüşü**: Doğanın bir düzeninin olduğunu ve bunun bireylerin ve devletlerin dışında bir takım kuralları kaçınılmaz kıldığını varsayan yaklaşımdır. Toplumların dinamiklerinin olduğunu savunan görüş. Doğal hukuk yaklaşımında yüce ve tanrısal bir iradede söz edilir.

b) **İradeci Hukuk Görüşü (Pozitivist)**: Bu yaklaşıma göre uluslararası hukukun dayanağı yalnızca devletlerin iradesidir. Kuralların bağlayıcı güce sahip olması, devletlerin o kuralları kendi iradesiyle kabul etmiş olmalarına bağlıdır. Kuralın hukukiliğinin nereden kaynaklandığını açıklayan görüş.

Uluslararası Kamu Hukuku ve Uluslararası Özel Hukuk

—> Eskiden uluslararası alanın tek üyeleri devletlerde. Uluslararası örgütler, çok uluslu şirketler yoktu. Artık özel kişiler bile bir başka devlete dava açabiliyor. İkinci Dünya Savaşı'ndan önce uluslararası alanda devletlerin dışında varlıkların olmaması nedeniyle o tarihe kadar bu hukuk sistemine devletler arası umumi hukuk adı verilmiştir. Umumi 'genel' anlamında değil, 'amme' anlamında kullanılmıştır bu yüzden bu tanımlamanın anlamı devletlerarası kamu hukukudur. Ancak günümüzde devletler arası hukuk, uluslararası hukuku tam manasıyla karşılayamamaktadır zira yeni aktörlerin de sahnede olduğu yeni bir düzen mevcuttur (devletler, örgütler, bireyler). Diğer tüm aktörleri rağmen uluslararası hukukun en önemli aktörü hala devletlerdir.

Uluslararası Özel Hukuk: İçinde yabancılık unsuru bulunan ve iç hukuku ilgilendiren

konularda hâkimin ne şekilde davranacağını belirten hukuk düzenidir. Fransız bir çiftin tatil

için geldikleri İstanbul'da boşanmaya karar vermeleri ve bu sürecin nasıl işleyeceği

Uluslararası Özel Hukukun görev alanıdır. Dersimizin konu kapsamında yer almamaktadır.

2.Hafta 14 Ekim

ULUSLARARASI HUKUKUN KAYNAKLARI

1) Maddi kaynaklar : Uluslararası hukuk kurallarının varlık nedenini oluşturan temel

öğelerdir. Tarihsel, toplumsal, ahlaksal, dinsel, ideolojik, ekonomik, kültürel olabilir.

2) Biçimsel Kaynaklar : Uluslararası Adalet Divanının 38. Maddesinde belirtilen kaynaklar.

2.a) Uluslararası Antlaşmalar 2.b) Teamüller 2.c) Hukukun Genel İlkeleri

Uluslararası hukuk kurallarına bir biçim veren ve yaptırıma bağlayan yöntemleri

belirtmektedir. Asli ve yardımcı olma, yazılı ve yazısız olma ayrımları vardır.

2.1) Asli Kaynaklar : i) Antlaşmalar ii) Uluslararası Teamül Hukuku iii) Hukukun Genel İlkeleri

2.2) Yardımcı Kaynaklar : i) Ulusal ve Uluslararası Mahkeme İçtihadı ii) Doktrin

—> Biçimsel kaynakların yazılı olup olmamalarına göre ayrımları konusunda, yazılı

kaynaklardan, asıl ve yardımcı niteliklerine bakmaksızın, uluslararası hukuk kurallarını yazılı

olarak saptayan kaynaklar kastedilmektedir. Yazılı olmayan kaynaklar ise uygulama ya da

hukuk mantığının doğal gereği olarak ortaya çıkan uluslararası hukuk kurallarını belirten

yöntemlerdir.

2.3) Yazılı Kaynaklar : i) andlaşmalar ii) mahkeme kararları iii) öğreti.

2.4) Yazılı olmayan kaynaklar : i) yapılageliş ii) hukuk genel ilkeleri.

—> Uluslararası hukuku iç hukuka benzetirsek Birleşmiş Milletler Genel Kurulu yasa koyucu olarak düşünülebilir. “Uluslararası hukuk nedir?” sorusuna uluslararası hukuk kaynakları cevap verir. Bu kaynaklar, hukukun devletler tarafından ne şekilde yorumlandığını anlatır. Uluslararası hukukun kaynakları devletlerin pratiklerinin -yaptığı veya yapmadığı- somutlaşmış, kristalize olmuş halidir. Uluslararası toplum diye bir kavram vardır ve bir devletin içerisindeki farklılıklar Birleşmiş Milletlerde gözetilmez, tek temsilci bulunur. uluslararası toplumun gerçekte olmadığını savunan görüşler vardır. Felsefi olarak uluslararası toplumun gerçekte olmadığını savunan görüşler vardır. Eğer varsa da bunun siyasal, ekonomik olarak güçlü devletlerin ortaya çıkardığı söylenir. Yani kamuoyunu oluşturanlar uluslararası toplumun sesi olmuştur.

2.c)Genel Hukuk İlkeleri

—> En genel tabirle **medeni milletlerce kabul edilmiş hukukun genel ilkeleri** tanımı yapılabilir. Günümüzde çok da anlamı olmayan bu tanım, ilk yapıldığı dönemdeki hukuk düzeni oturmamış devlet tipi yapılar olması nedeniyle bu sıfat kullanılarak yapılmıştır. Birçok hukuk düzeninde normlar kabul edilmiş kurallardır. *Ayrımcılık yapmak, iyi niyetin kötüye kullanılması, meşruiyet ve resmiyet kazanma gibi ilkelerden* söz edilebilir. Fonksiyonel değildir, yalnızca antlaşma ve teamül kullanılsaydı mahkemenin aldığı kararların meşruiyeti sorgulanabilirdi. İlkeler bu bağlamda önemlidir. Adalet Divan’ının herhangi bir kaynak bulamaması halinde karar verememe durumunun ortaya çıkmaması için (non-liquet: kaynak yok diye davanın görülememesi) ilkeler kabul edilmiş ve eklenmiştir.

Bugüne kadar herhangi bir kararda genel ilkelere atıfta bulunulmamıştır. Genel ilkeler “jus cogens” gibi emredici kurallar değildir. Nitelikleri farklıdır, “jus cogens” doğal hukuk (vicdani) anlayışından temelini alır. Genel hukuk ilkeleri ile ise hakkaniyeti eş gören görüşler vardır. Hakkaniyet, **Uluslararası Adalet Divanı’nın 38. Maddesinin** ikinci fıkrasında yer alır.

2.2) Yardımcı Kaynaklar: Mahkeme Kararları, Doktrin

Genel ilkelerin aksine asli kaynaklar da kaynak bulunamayınca başvuru kaynakları değildir. **Mevcut hukukun, antlaşmaların ve teamüllerin ne dediğini açıklar.** Uluslararası adalet Divanı herhangi bir kararda doktrine yer vermemiştir. Ancak mahkeme kararına yer verir (özellikle kendi kararlarını). Kendi kararlarına başvurması ona güvenilirlik ve meşruiyet kazandırır. Mahkemelere bu güvenilirlik nedeniyle daha çok başvuru alınır.

Mahkeme kararları yardımcı kaynakları oluşturur. Uygulanmış olması bu kararların, yerleşmesini ve etkisinin artmasını sağlamlaştırır. Bu nedenle daha fazla uluslararası hukuk kişinin mahkeme kararlarını uygulamasını sağlamış ve doğal olarak güçlenmesini sağlamıştır. Uluslararası hukukta uluslararası mahkemeler her zaman ikincil çözümdür.

Mahkemeye gitmek kendi aralarında çözememek demek olduğundan husumet oluştu anlamına gelir. Uluslararası hukukta her zaman siyasi çözüm noktaları tercih edilir.

Mahkeme kararları, ulusal mahkemelerin ve uluslararası mahkemelerin kararlarının toplamından oluşur. Özellikle Uluslararası Adalet Divanı’nın kendi kararlarına atıfta bulunması ve bunu istikrarlı bir şekilde yapması ona olan güveni artırmıştır.

—> Ulusal mahkemeler, uluslararası hukuku uyguladıkları zaman mahkeme kararları olarak yardımcı kaynakları oluşturur. İç mahkeme kararlarının uluslararası hukuka katkısı yardımcı kaynak olarak değil bizzat asli kaynak olan teamül oluşturma yönünde bir işaret oluşturur (teamül pratik boyutunu oluşturan kararlardır). Doktrin: “Bu konuda antlaşma, teamül var mı?” gibi soruları cevaplar. Mesela “Silahlı kuvvet kullanımı halinde” gibi bir ifade, neyi kasteder(pratikte)? Bununla ilgili yorum yapar. Yoktan bir şeyi var edemez.

Ek Kaynaklar:

- Acaba zaman geçtikçe, sosyal ilişkiler geliştikçe mevcut kaynakların da gelişmesi ve yenileşmesi gerekir mi? Sorusu uluslararası hukukta ek kaynak tartışmasını doğurmuştur. Uluslararası örgütlerin statüsü, JusCogens kuralları, devletlerin bizzat tek taraflı işlemleri (tanıma, kınama), hakkaniyet; ek kaynak tartışmasında tartışılmaktadır. Uluslararası hukukta esas olarak pozitivist yöntemlerde devletlerin yapıp ettiklerine bakıyoruz. Dolayısıyla antlaşmalar da ya da teamüller de politik faaliyetler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ek kaynak tartışmasında ismi geçenlerin kökenine indiğimizde hepsi teamüle ve antlaşmaya çıkmaktadır. Yani aslında yine devletlerin rızası ile ortaya çıkmış bir sonuçtur.

2.b)Teamüller : Teamüller uluslararası hukuku ortaya çıkaran unsurlardır. Gelişimine de sebep olmuştur. Bunu yapabilmesi onun esnekliği sayesinde olmuştur. Esnekliği pozitif etki olarak onun gelişmesine sebep olsa da çok uzun sürede olması nedeniyle muğlaklık durumu ortaya çıkmaktadır. Bu da esnekliği negatif yönüdür. Teamül, hukuk olarak kabul edilmiş genel bir uygulamanın kanıtı anlamına gelir. **Maddi ve psikolojik olmak üzere iki boyutu vardır.**

A) Opinio Junis : Psikolojik boyut. bir devletin bir hareketi, o hareketin hukuk kuralı olduğunu düşündüğü için yapıp yapmaması durumudur. Yani bir şeyi hukuki gereklilikten dolayı yapıp yapmama durumuna denir. Teamülleri gelenek ve görenekten ayıran şey de budur. Bir şeyi yalnızca bir alışkanlık ya da gelenek olduğu için yapılmaz. Devletlerin onun hukuk kuralı oluşuna inanmaları gerekmektedir.

— Teamülün boyutları ile ilgili iki farklı görüş vardır. Pozitivistlere göre devletlerin neden yaptığı daha önemlidir yani psikolojik boyut> maddi boyut. Diğer görüşte ise sübjektif unsur önemsizdir ne yaptığı önemli neden yaptığı önemli değildir. Kelsen'e göre hukukiliği yalnızca mahkeme belirler. Devletlerin sübjektifliği gelenek görenekten başka bir şey değildir.

B) Maddi Unsur : Maddi unsuru oluşturan dört durum vardır : süre, tekrar, tutarlılık, genellik (küresel ya da bölgesel kaç devlet bunu uyguluyor). Adalet divanına göre maddi boyutunun en önemli iki unsuru tekrar ve tutarlılıktır. Pratik.

ÖNEMLİ DAVALAR

1950 Asylum Davası : Bu dava, teamüllerin hem yerel hem bölgesel olabileceğini göstermiştir. En önemli özelliği bölgesel teamülün varlığının kanıtlanmasıdır.

1960 Portekiz-Hindistan davası : Yerel teamüllerin varlığı kanıtlanmıştır. Portekiz'in Hindistan'dan gemisi ile geçmesini, Hindistan'ın başka devlete yaptığı yerel teamül ile sağlaması.

1969 Kuzey Denizi Kıta Sahanelığı Davası : Almanya, Hollanda ve Danimarka arasında. Hollanda ve Danimarka kıta sahanlığı konusunda yerel teamül olduğunu öne sürmüşler ancak Almanya sahanlığının paylaşımına dahil olduğundan Danimarka ve Hollanda'nın tabi oldukları Deniz Hukuku Sözleşmesinin Almanya'yı bağlamayacağını öne atmıştır.

1969 Nikaragua-ABD Davası : Bu davada, 'bir devletin bir teamüle uymayıp yeni teamüle geçmesi eskisinin tamamen ortadan kalktığını söylemez' sonucu çıkarmıştır. Her değişim yeni bir teamül ortaya çıkarmaz. Yeni teamül eski teamülün ihlali olarak yorumlanır. Bazı davalarda tekrar ve süre çok da önemli olmayabilir. Uzay hukuku buna örnek olabilir. Rusya'nın uzaya gitmesi ile çok kısa bir şekilde bu konu ile ilgili "opinio juris" oluşmuştur. Burada süre ve tekrar çok önem arz etmez.

—> 1980’de ABD Nikaragua’da kontra-gerillayı destekliyor(silah-eğitim). Bunun üzerine Nikaragua, ABD’nin uluslararası örf-adet kurallarını ihlal ettiğini iddia ederek UAD’a ABD lehine başvuruyor. Mahkeme kararda; ABD’nin “bir başka devlete karşı kuvvet kullanılması, bir devletin içinde farklı silahlı grupların desteklenmesi” bakımından ihlalini tespit ediyor. BM kuvvet kullanmayı yasaklıyor, ABD de BM’ye taraf olduğundan sözleşme gereği onu bağlayan bir hüküm var. Ama mahkeme buna değil, bu durumun ABD’yi de bağlayan genel bir teamül hukuku olup olmadığına bakıyor. Bakarken kullandığı kaynak ise, ABD’nin BM bünyesinde takındığı tavır, aldığı tutum ve açıklamaları. ABD hiçbir yerde kuvvet kullanma yasağını tanımadığına dair açıklama yapmıyor dolayısıyla burada bir teamül hukuku var. ABD bu teamül hukukunun kendisine uygulanmasına da karşı çıkmıyor.

- Kuvvet kullanma yasağı bir teamül hukukudur. Bu tespit önemli çünkü andlaşmalar hukukunun aksine teamül hukuku genel uluslararası hukuktur, herkese uygulanır. Bu karardan sonra bazı devletler BM’ye üye olmadığı için bu yasak bana uygulanamaz diyemez diyemez çünkü genel teamül hukukudur, bu herkese uygulanır.
- Teamüllerin oluşumu hep güçlü devletlerin etkileri ile olmuştur. 15 ve 16. Yüzyıllarda Portekiz ve İspanya dünyayı ikiye bölmüştü (Uluslararası sular bile yoktu). Deniz hukukunu bu iki devlet oluşturmuştu. Sonrasında ise İngiltere ve Hollanda bu alana girdiğinde artık teamüller İngiltere etkisi ile oluşmuştur. Teamüllerin maddi boyutunu mahkeme kararlarında ve diplomatik ilişkilerde görebiliriz. Devletlerin eylemlerinin bir milletlerarası teamül kuralı oluşturması için bu eylemlerin bir yükümlülük duygusu ile(manevi unsur) yapılması gerekir.

Bozkurt- Lotus Davası : Açık denizde Türkiye ve Fransa'nın gemilerinin çarpışmaları

sonucu 8 Türk gemisinin kaybolmasına sebebiyet veren Fransız gemisinin kaptanı 80 gün, Türk gemisinin kaptanı 4 ay hapis cezasına mahkum ediliyor. Fransa olayı protesto etmiş ve kaptanın salınmasını istemiştir. Türkiye bunu reddedince 2 devlet anlaşp UAD divanına başvurmuşlardır. Türkiye lehine sonuçlanmıştır. **Egemen devletler rıza gösterdikleri için u.h.a uyarlar. Rıza unsuru ve egemenlik unsurunun altı çizilir bu davada. (dipnot: Uluslararası hukuk yapmasını yasaklamıyorsa izin veriyor demektir.).**

- **Israrlı İtirazcı :** U.a teamül kuralları, uluslararası toplumun bütün üyelerine karşı eşit etkiye kabul edilse ve uluslararası toplumun bir üyesinin çıkarı doğrultusunda kuraldan tek taraflı muafiyet mümkün olmasa bile, bu tür bir kuralın oluşmasına kesinlikle ve sürekli karşı çıkan devletlere karşı bunun uygulanabileceği anlamına gelmemektedir. Bu husus ısrarlı itirazcı doktrini olarak anılmaktadır. Kuralın oluşum aşamasında itiraz etmeyen devletin sonradan ısrarlı itirazcı olduğu iddiasıyla kendini kuraldan muaf tutması mümkün değildir. İtiraz diğer devletlerce bilinmek zorundadır. İtirazın istikrarlı ve ısrarcı olması şartı hem kuralın ortaya çıkma aşamasında hem de ortaya çıktıktan sonraki dönemi kapsar.
- İtiraz konusu gündeme geldiğinde devletin sessiz kalması halinde itirazından vazgeçtiği yorumu yapılabilecektir. Devletin tutum ve davranışları arasında belirgin çelişki bulunmamalıdır. İsrarlı itirazcılık, genel uluslararası hukukun emredici normlarına(jus cogens) ilişkin bir sorun çıkarmamaktadır.

İngiltere-Norveç Balıkçılık Davası : Teamül hukuku kuralına sürekli ve kuşkuya yer vermeyecek biçimde başından beri karşı çıkan devletler bakımından kuralın geçerli olmayacağını kabulü. UAD'ın ısrarlı itirazcı doktrinine mevcut dönemde geçerli bir uluslararası hukuk kuralı muamelesi yaptığıının kanıtı.

BM 3.Deniz Hukuku Konferansı : Devletlerin karasuları genişliğini 12 mile kadar belirleyebilme hakkına yönelik itiraz beyanı, ısrarlı itirazcı tutumumuzun kayda geçirilmiş olması bağlamında önem taşıyan bir husustur. Türkiye'nin ısrarlı itirazcı statüsüne rağmen Yunanistan sık sık karasularını 12 mile çıkaracağı beyanıyla Türkiye'yi adalet divanına götürmek istemektedir. Türkiye'nin taraf olmadığı 1982 Deniz Hukuku sözleşmesi'ne dayanarak divana götürmeye çalışan Yunanistan, bu sözleşmeyi teamüllerin kodifiye edilmiş hali olarak tanımlamaktadır. Türkiye taraf olmadığı konusunda ısrarcı itirazcı tutum sergilemektedir. Eğer itiraz etmezse teamülü kabul etmiş sayılacağından zımni kabul durumu oluşur. Teamül konusunda devletlerin yapıp ettikleri ile söyledikleri aynı olmayabilir. Bu konuda yani eylem ve söylem birliğinin olmaması halinde söylem teamül olarak kabul edilir. Çünkü söylem olması gerekeni ifade ederken eylem olanı ele almaktadır. Teamül açısından önemli olan söylenenlerdir.

Cenevre Sözleşmesi 1951 Mülteci Anlaşması : 1967’de Türkiye tarafken ek protokol kabul ediliyor ve 1951’den önce Avrupa’da olanlar diye başlayan maddenin zamansal ve coğrafi kısıtlılığı ortadan kaldırılıyor. Bu sayede sadece 51 öncesi Avrupa’da gelen kişilere değil başka durumlar sebebiyle göçenlere de mülteci statüsü veriliyor. **Türkiye zamansal değil ama mekansal çekince koyuyor.** Sadece Avrupa’da meydana gelen olaylar sonucu göçen insanlara mülteci statüsünü vermeyi kabul ediyor. O dönem soğuk savaşın komşusu olması sebebini öne sürüyor. Bu konudaki Avrupa tanımını 2013 yılında “Avrupa Konseyi üyeleri ve Cb’nin karar verdiği ülkeler” olma şartıyla çiziyor.

Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)

—> Eşinden şiddet gördüğü için Türkiye’de defalarca savcılığa başvuran ve eşinin saldırısı ile annesi öldürülen Nahide Opuz, başvurularına rağmen tedbir alınmadığı için Türkiye’yi AİHM’e şikayet etmiştir. 2009 yılında mahkeme Opuz’u haklı bularak, Türkiye’nin şiddet gören bir kadını, savcılığa başvurduğu halde, kocasından koruyamayarak ayrımcılık yaptığına hükmetti ve Türkiye’yi tazminata mahkûm etti. Opuz davası, AİHM’in aile içi şiddete karşı vatandaşını koruyamadığı gerekçesiyle bir devleti mahkûm ettiği ilk davadır.

—> Karar, [Avrupa Konseyi](#)’nin aile bireylerini aile-içi şiddetten korumak için hazırladığı yeni bir insan hakları sözleşmesine (İstanbul Sözleşmesi) ilham vermiş; Sözleşme Türkiye’nin öncülüğünde hazırlanmış; Türkiye’nin Avrupa Konseyi Dönem Başkanı olduğu sırada imzaya açılmış ve ilk imzalayıcısı Türkiye olmuştur.

—> İstanbul Sözleşmesi adını hazırlandığı ve imzalandığı şehirden almaktadır. İstanbul Sözleşmesi, kadına yönelik şiddeti ve aile içi şiddeti önlemede güçlü bir yasal çerçeve sunar. Türkiye için bu, kadınların haklarını koruyan ve mağdurları destekleyen politikaların güçlendirilmesini teşvik eden önemli bir adımdı. Sözleşme, devletin kadınları şiddetten korumak için gerekli önlemleri almasını ve mağdurları desteklemesini zorunlu kılıyordu. Ancak, Türkiye 20 Mart 2021’de Cumhurbaşkanlığı kararı ile İstanbul Sözleşmesi’nden çekildiğini duyurdu. Türkiye’nin İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme kararı, “cinsel yönelim” ve “toplumsal cinsiyet kimliği” gibi kavramların aile yapısını bozup, eşcinselliğe özendirdiği iddiası ve ulusal egemenlik temelli yaklaşımlar çerçevesinde gerekçelendirildi. Türkiye’nin 2021’de bu sözleşmeden çekilmesi, uluslararası hukukta kadın hakları ve şiddetle mücadele konularındaki duruşunu ve yükümlülüklerini yeniden tartışmaya açmıştır.

Lex Specialis Derogat Legi Genarali : Özel kural genel kuralı ilga eder. Bazı teamüller yapılan uluslararası antlaşmalarla değişebileceğini gösterir.

Jus Cogens : Buyruk, emredici kurallar. Metne viyana antlaşmalar hukuku sözleşmesinin 53-64 md giriyor. Bu kurala aykırı olan antlaşmalar geçersiz oluyor. Hiçbir şekilde devletlerin, uluslararası antlaşmaların değiştiremeyeceği kurallardır. Değişmesi için kendi niteliğinde bir norm gerekir. (köle ticareti, soykırım, işkence, ırkçılık, saldırı, ulusların kaderini tayin hakkı) UAD ilk kez 2006'da soykırım bağlamında Jus Cogens ifadesini kullanmıştır. Ondan önce erga omnes ifadesini kullanmıştır.

Erga Omnes : Herkese karşı ileri sürülebilir kurallardır. İlga edilemez, hakkın kapsamını belirtir. "Ben güçlü bir devletim köle ticareti yapabilirim" diyemezsiniz. Jus cogens'i kapsar.

Self Determination : Herkes için olan bu hakkı devletin uygulayabilmesi uluslararası politikaya bağlıdır. Ulusun kendi kaderini tayin etme durumu (Wilson prensibi). Kendi kendine yönetim biçimine karar verme. Devlet kurabilme, başka devlete bağlı olma

Pacta Sund Servanda : Ahde Vefa. Yürürlükte olan her antlaşma tarafları için bağlayıcıdır ve iyi niyetle uygulanması gerekir. İyi niyet ilkesi değildir onu içerir. Uluslararası hukukun ve antlaşmalar hukukunun en temel ilişkilerinden biridir. Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi Madde 26 kapsamındadır.

İyi niyet ilkesi (bona fide) : Hukuki yükümlülüklerin hem oluşumu hem de uygulanmasında önemli olan bir ilkedir. Karşılıklı güvenle ilişkilidir.

Soft law : Esnek, yumuşak hukuk. Uluslararası Hukuk kaynağı olup olmadığı konusu tartışmalıdır ancak etkileri olduğu kesindir.

Antlaşmalar Hukuku

- Antlaşmalar hukukunun temel sözleşmesi **1969 Viyana Antlaşmalar Hukuku**

Sözleşmesi'dir. Türkiye taraf değildir. Ama antlaşmadaki maddelerin Türkiye'ye uygulanmayacağı anlamına gelmez. Bu sözleşme kapsamındaki antlaşma tanımı "Bir antlaşma uluslararası hukukun kendilerine bu alanda yetki tanıdığı kişiler arasında iki veya daha fazla devletin arasında bir hukuki ilişkiyi kurmak, mevcut bir hukuki ilişkiyi değiştirmek ya da sona erdirmek amacıyla uluslararası hukuka uygun olarak yaptıkları yazılı irade uyuşmasıdır." 1969 Viyana sözleşmesi kodifikasyon öncelikli(teamül hukuku) ve ağırlıklıdır.

- Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesine göre : Antlaşma bir tür mutabakattır, yazılı olmak zorundadır. Birden fazla belgeden oluşabilir Uluslararası hukuka tabii olmak zorundadır. En az 2 devlet arasında, uluslararası örgütlerin kendi arasında veya devletler ve uluslararası örgütler arasında olabilir. Buradaki uluslararası örgütlerden kasıt hükümetler arası örgütlerdir.
- Antlaşmaların yapımı üç aşamadan oluşur : Antlaşma metninin hazırlanması, Antlaşmanın bağlayıcılık kazanması, Antlaşmanın hüküm doğurması. Bir antlaşmanın imzalanması ile onaylaması aynı şey değildir. Her antlaşma bağlayıcıdır. Devletler için yükümlülük doğurur. İlk aşama antlaşmanın imzalanmasıdır. 2. Aşama, onay veya katılım ile metnin tarafı olursunuz. Bağlayıcılığını, hüküm ve yükümlülüklerini kabul edersiniz. Antlaşmanın yürürlüğe girmesinden sonra Pacta sunt servanda işlemeye başlar.

KİMLER ANTLAŞMA YAPABİLİR?

Egemen devletler, ua örgütler, koruma altındaki veya federe devletler, ulusal kurtuluş hareketler

Devletler ya da ua örgütler yabancı özel hukuk kişileri ile yapamaz.

Hukuksal bağlayıcılığı bulunmayan çok taraflı sözleşmeler antlaşma değildir.

Tek bir belgede yapılmış olmasına gerek yoktur.

ÇEKİNCE KOYMA

- Sözleşmenin 17. Maddesinde yer alır. Aksi tüm taraflarca kabul edilmediği ya da antlaşma da izin verilmediği sürece, andlaşma bir bütün olarak uygulanır. Çekince istisnai bir durumdur. Yalnızca çok taraflı antlaşmalarda yapılabilir.
- Sözleşmenin 19. Maddesine göre çekince öne sürülmesinin antlaşma da yasaklanmamış olması gerekir. Ancak bir andlaşmanın hükümleri ya da niteliği çekinceyi engellemiyorsa veya taraflar durumu kabul ediyorsa çekince öne sürülebilir. Çekincenin hangi maddeye yapılacağı da oldukça önemlidir. 20 md
- Çekince antlaşmanın imzalanması, onaylanması ya da katılma anında olanaklıdır. Nadiren sonradan katılan bir devlet belirli bir süre sonra çekince koyabilir (antlaşmanın bu izni vermesi gereklidir).
- Madde 23 : Çekince biçim olarak yazılı olmalıdır ve bütün öteki taraflara bildirilmelidir. Çekinceler geri alınabilir. Çekinceye itirazlarda geri alınabilir. Bunun için antlaşma hükümlerine ters olmaması gerekir. Bağlayıcı hale gelene kadar çekince verilebilir.

ANTLAŞMALARIN GEÇERSİZLİK NEDENLERİ

- Madde 46: İç hukukun antlaşma yapma konusundaki hükümlerine aykırı yapılan bir antlaşmanın geçerli olup olmadığı ile ilgilidir. Antlaşmanın yasal yetkililerce yapılmaması, irade serbestliğinin sakatlanması, uluslararası buyruk kurala aykırılık durumlarında antlaşma geçersizdir. Bazı durumlarda antlaşma iç hukuk hükümlerine aykırı yapıldıysa dahi geçerli sayılabilir.

- **Antlaşmanın yasal yetkililerce yapılmaması :** Madde 47, bir temsilci yetki aşım yaptıysa bu antlaşmanın geçersizlik sebebi olarak sayılır. 8. maddede yetki devletin sonradan vermesi ile geçerlilik kazanacağı belirtilir. Yetki aşımının öne sürülebilmesi için yetkili kişinin kendi yetkisini diğer görüşmecilere söylemiş olması gerekir.
- **İrade serbestliğinin sakatlanması :** Madde 48, temsilciler bir şekilde yanılmaya ya da hataya uğratmışlarsa o devletler bunu geçersizlik sebebi olarak gösterebilir. Madde 49, aldatma ya da hile ile taraflardan birinin ötekine bir takım altyapı verilerini bilinçli olarak yanlış sunmasıdır. Geçersizlik nedeni olarak öne sürülebilir (sahte belge). Madde 50, çeşitli yollarla temsilcinin ayartılması (ücret) geçersizlik nedeni oluşturur. Madde 51, temsilci üzerinde zor kullanılması geçersizlik sebebidir. Madde 52, devlet üzerinde kuvvet kullanma tehdidi ya da kullanımı geçersizlik neden oluşturur.
- **Uluslararası buyruk kurala aykırılık :** Madde 53, Jus Cogens'e aykırı herhangi bir antlaşma kuralının olması halinde geçersizlik nedeni ortaya çıkar.

—> Antlaşma geçersiz olur ise bunu iddia eden tarafın yazılı olarak karşı taraflara bildirmesi gerekir. Ardından “bu sebeple şöyle bir önlem öngörüyorum” der. Burada kastedilen önlem tedbir vb. olabilir. 67. Maddede bahsedilir. Karşı devletlerden herhangi bir itiraz gelmez ise üç ay sonra geçersizliğini iddia eden devlet bu geçersizliği yürürlüğe sokabilir. Eğer diğer devletler yazılı bir şekilde itiraz etmişlerse 12 ay içerisinde tarafların barışçıl bir yolla çözüm üretmeleri beklenir. Atmış altıncı maddeye göre, geçersizlik sebebi Jus Cogens'e aykırılık ise devletlerden birinin bu durumu adalet divanına taşınmasına imkan verir.

Antlaşma Geçersizliğinin Hukuksal Sonuçları

- Antlaşma geçerli kurallarını yerine getiremediyse sakattır, işlem batıl olur ve bu batıl olma durumuna butlan denir. İki farklı çeşit butlan vardır. Mutlak butlan, nispi butlan.

—> **Mutlak butlan:** 51. Maddeyle 53. Madde arasında yer alan geçersizlik nedenleri mutlak butlan oluşturur. Herkesçe / yalnızca taraflar değil hakemlerin dahi versen geçersiz saydı kabul edilen geçersizliktir. Bunlar başlangıçtan beri hüküm doğurmamış antlaşmalardır. Eğer yürürlüğe girmişse mutlak butlan olduğuna karar verildiği andan önceki durumlar iptal ettir / eski haline geri getirilir. Mutlak butlana sebep olan durumlar konu düzenini bozacak durumlardır. Eğer iyi niyet ile yapıldıysa ve kimseye zarar vermemişse istisna iyi olarak durum devam edebilir. Ancak genel tutum, eski hale iadedir.

—> **Nispi butlan:** 46. Ve 50. Maddeler arası geçersizlik nedenlerinin ortaya çıkardığı butlan durumudur. Yalnızca zarar gören tarafın öne sürebildiği geçersizlik durumudur. Hakem re sen dikkate almaz, yalnızca ilgili tarafı ilgilendirir. Örneğin hileyle antlaşma imzalamak zorunda kalan taraf bunu öne sürebilir.

ANTLAŞMALARIN SONA ERMESİ

1) Tarafların ortak iradesi ile antlaşmaları sonlandırmaları

a. Antlaşmanın bir hükmünün sonlandırması: antlaşma hükümlerinin içerisinde şöyle bir durumda antlaşma sonlanır ifadesi yer alıyorsa antlaşma sonlanabilir. O antlaşmanın hükümleri gereğini yaptıktan sonra sona ere bilir diye hüküm bulunması da antlaşmayı sonlandırı bilir. Diğer bir durum ise antlaşmada tarafların herhangi bir durumda antlaşmayı fes edebilecekleri şeklinde bir hüküm bulunmasıdır (tek taraflı fesih veya çekinceye verilen izin)

b. Tarafların ortak rızası: antlaşma da hüküm yer almasa dahi verecekler ortak rıza ile sonlana bilir. Birleşmiş milletler 108. Maddede oybirliğiyle değil oy çokluğu ile karar alınabilecek belirtilir yani bu şekilde antlaşma sona erdirebilmek için oybirliği aranmaz, oy çokluğu yeterlidir. Ancak antlaşma da sonlanmayı engelleyen hüküm olmaması gerekir.

2) Tarafların tek taraflı iradeleri ile antlaşmaları sonlandırmaları : fesih-vazgeçme

a. Fesih(Çekilme) taraflardan birinin bir irade açıklaması yoluyla antlaşma ile bundan sonra bağlanamayacağını bildirme işlemidir, sözleşme sizin açınızdan bağlayıcı olmaktan çıkıyor. Örneğin: istanbul sözleşmesi. U.h. çekilmeyi yasaklamıyor ancak güvensiz bir ortam oluşuyor. Dört farklı koşul da mümkündür. Antlaşmanın hükmünde belirtilmişse, tarafların fesih hakkını tanıma niyetinde olduğu çeşitli verilerden anlaşılıyor ise örneğin yetki belgelerinde yazıyorsa, kişi kendi yetkisini sözlü ifade etmişse, Antlaşmanın doğası gereği tek taraflı fesih hakkının tanındığı kanısı doğar ise, taraflardan biri kararı uygulamıyor ya da hükümlerini çiğnıyor ise fesih mümkün hale gelir.

b. Vazgeçme: bir antlaşmanın sağladığı haklardan ve çıkarlardan bundan böyle

yararlanılmayacağını bildirildi işlemidir. Örneğin müttefiklerin Lozan Antlaşmasının 28.

Maddesinden dolayı daha önce verilmiş kapitülasyonlardan vazgeçmeleri. Antlaşmadan

ayrılmak istediğinizi belirttikten sonra belirli bir süre geçmesi gerekir, pacta sunt servanda

bakımın.Örgütten çıkma ve çıkarılma farklıdır. Örgütten çıkarılma durumunda örgüt bir

yaptırım uyguluyor

3) Kimi olaylar sonucu antlaşmalar sona erebilir.

a. Antlaşmanın koşullarında köklü değişiklikler : “Rebus sic stantibus” ilkesine göre, bir

andlaşmanın yapılışı sırasında varolan ve andlaşmanın yapılmasını etkileyen koşullarda

ortaya çıkan değişmelerin bu andlaşmaya son verme ya da uygulamasını durdurma nedeni

olacağı kabul edilmektedir. Gerekçe oluşturan durum kalmamıştır. 1923 Lozan Boğazlar

Sözleşmesinin Türkiye tarafından değişmesinin istenmesi buna örnek oluşturur. Bu ülkede, bir

antlaşmanın yapılışı sırasında var olan ve antlaşmanın yapılmasını etkileyen koşullarda

ortaya çıkan değişimlerin bu antlaşmaya son verme ya da uygulamasını durdurma nedeni

olduğu belirtilmiştir. Öte yandan, bu ilkenin uygulanmasında iki kuraldışılık öngörülmektedir:

sınır andlaşmalarına son vermek için anılan ilkeden yararlanılamayacaktır, koşulların

değişmesine kendi yükümlülüklerini yerine getirmemek suretiyle neden olan taraf bu ilkeyi ileri

süremeyecektir

- Antlaşmaların çatışması çözülmüş bir konu değil. BM 103.Madde : Bir üye devlet BM şartı yükümlülükleri ile başka bir antlaşma yükümlülükleri çatışırsa BM şart yükümlülükleri önceliklidir.

b. Savaş hali, savaş halinin bir antlaşmayı sonlandırır sonlandırmayacak konusuna ilişkin Viyana antlaşmasında herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Teamüllere bakılabilir ancak teamüllerde de buna ilişkin yeknesak bir durum bulunmamaktadır. Uygulamaya ya da doktrine bakıldığında ise antlaşmanın niteliğine göre savaşın antlaşmayı sonlandırıp sonlandıramayacağını bakılır. Eğer o antlaşma savaşla ilgili düzenlenmişse savaş ile sona ermez. Bütün antlaşma savaşla ilgili olmasa dahi bazı hükümleri ilişkili ise o hükümlerin de savaş ile sona ermeyecek belirtilmiştir.

c. Antlaşmanın uygulanmasını imkânsız kılan durumlar, bu durumlar ise uygulanması için zorunlu olan şeyin kesin olarak kaybolması ya da yok olması anlamına gelir. Mücbir bir sebeptir. Örneğin ulaşım yapılması için yapılan antlaşmanın sonrasında nehrin kuruması.

d. Diplomatik ilişkilerin kesilmesi normal şartlar altında bir antlaşmanın varlığını etkilemez. Ancak o antlaşmanın konusu ya da amacı muhakkak bu diplomatik ilişkinin sürmesine bağlı ise antlaşma sonlanabilir.

Diplomatik İlişkiler

- Temsilcilikler 13. Yüzyıldan itibaren hayatımıza girmiştir. Diplomatik ilişki kavramı kurumsallaştıktan sonra daimi temsilci kavramı ortaya atılmıştır. 1961 Viyana diplomatik ilişkiler sözleşmesi ile birlikte temsilcilerin unvanları belirlenmiştir. Büyükelçi, elçi ve maslahatgüzarı sıfatlarında karar kılmıştır.

- Günümüzde daha çok büyükelçilikler temsilci olarak gönderilmektedir. Büyükelçiler birden fazla yeri temsil edebilir. Genelde bir yerde yerleşik başka bir yerde belirli periyotlarla gidip gelerek temsilcilik görevini yerine getirir. Bunun en önemli sebebi ekonomik olmasıdır. Büyükelçiler bir devlete temsilci olarak gitmeden önce muhakkak o devlete onlar hakkında bilgi verilir. Kabul eden (gidilen devlet) devletten yazılı agreement alınması gerekir. Gidilecek olan devletin devlet başkanı ile görüşme talep edilir. Kısa süre içerisinde randevu verilmelidir. Randevuda büyükelçi kendi devlet başkanı tarafından verilen güven mektubu, resmi bir tören ile kabul eden devlet başkanına temsil edilir. Ardından göreve başlanır.

- **Temsilcinin görevleri;**

- a) Müzakere etmek: muhatabı ya da kabul edilen devletin devlet başkanı ya da dışişleri Bakanı ya da ilgili bakanları ile yapılır.
 - b) Rapor yazmak: müzakerelerden ve görevlerden hazırladıkları raporları kendi devletlerini gönderirler (gizli ve şifreli bir yazı ile)
 - c) Himaye etmek: kendi vatandaşlarına karşı işlenen herhangi bir insan hakları ihlalinde onları himaye altına alırlar.
 - d) Nikah kıymak / noterlik yapmak.
- Her yaptığı işlemi hukuki olarak yaparlar. Yapmamaları durumunda önce uyarılırlar. Sonra temsil edilen devletten bu temsilciyi geri almaları istenir. Sonrasında da o temsilciyi istenmeyen kişi ilan ederler.

Sınav

- klasik 50 dk tükenmez kalem 3-4 soru, 2 grup soru oluşturup soru seçtirebilir ✓
- Hukukun kaynaklarını kitaptan mutlaka oku ✓
- Uluslararası hukuk bir hukuk mudur? ✓
- Faiş hata : bütün kağıt 0
- Pacta sunt servanda, jus cogens, erga omnes, opinio juris, Rebus sic stantibus mutlaka tanım + örnek bil ✓
- Israrlı itirazcı ✓
- Kimler antlaşma yapabilir ✓
- Antlaşmanın geçersizlik nedenleri ✓
- Antlaşmaların sona ermesi ya da durdurulması ✓
- Çekilme, çekince tanım + örnek ✓
- İstanbul Sözleşmesi tam adı + doğuş süreci ✓
- Lotus Davası, Nikaragua Davası, UAD Statüsü 38.madde ✓

ANTLAŞMALAR HUKUKU

1. Metnin Hazırlanması ve Kesinlik Kazanması (bu da iki farklı şekilde gerçekleşir)

A) İki Taraflı Antlaşmaların Metninin Hazırlanması

—> Devletlerden birinin ya da üçüncü bir devletin toprağında yapılabilir. Taraflar heyetler yollayarak bir taslak üzerinde görüşürler ve bu taslak önceden hazırlanmış veya sıfırdan hazırlanıyor olabilir. Antlaşma metni son hale getirilir (ve son hale heyetler getirir). Sonrasında gelen süreç ise kesinleşme sürecidir. Metin, tarafların resmi dillerinde yazılır ya da ortak karar verilen üçüncü bir dil ile hazırlanır. Dil kaynaklı anlaşmazlıkların çıkmaması için devletler esas bir dil belirleyebilir çünkü bazı zamanlarda farklı dillerde yazılan metinlerde hukuken eşitsizlik söz konusu olabilir.

B) Çok Taraflı Antlaşmaların Metninin Hazırlanması (bu da iki farklı şekilde toplanılır)

i. Bir Uluslararası Örgüt Çerçevesinde (bu da iki farklı şekilde gerçekleşir)

1. Uluslararası örgüt bir uzman organınca hazırlanan antlaşma tasarısı, bu örgütün en yetkili organı olan genel kurulca kabul edilerek, üye devletlerin imzasına ve onayına açılmak suretiyle, antlaşma niteliğini kazanmaktadır.

2. Uluslararası örgütün uzmanlık organınca hazırlanan antlaşma tasarısının, bu örgütün genel kurulunca bir uluslararası konferansa sunulmasının kabul edilmesini içermektedir. Böylece, bu antlaşma tasarısı, konferansın antlaşma yapma amacıyla esas aldığı metni oluşturmaktadır.

ii. Bir Uluslararası Konferans Toplanması Şeklinde

İster örgüt isterse devlet çağrısıyla bir uluslararası konferans antlaşma metni hazırlamak için toplanabilir. Bir konferansta mutlaka divan ve bunun başkanı bulunur. Yazı Komitesi ve Yetki Belgesi Komitesi de muhakkak bulunur. Yazı Komitesi: metne en son biçimini verecek olan komitedir, Yetki Belgesi Komitesi: yetki belgelerinin denetimini yapan komitedir. Antlaşma maddelerinin hazırlanmasının kimler tarafından yapılacağı yedinci maddede yer alır. Görüşmeleri yapmaya yetkili iki tür kişi vardır.

1) Yetki belgesine gerek duymayan kişiler; Dışişleri Bakanı, Başbakan ve Devlet Başkanlarıdır.

Bu kişiler genel yetkili kişilerdir. Ayrıca büyükelçiler ve daimî elçiler de yetki belgesine ihtiyaç duymaz ancak genel yetkili de değillerdir. İhtiyaç duymamaları, nezdinde çalıştıkları devlet veya uluslararası örgüt ile yapılan antlaşmalarla sınırlıdır.

2) Yetki belgesine ihtiyaç duyan kişiler ise birinci grup dışında kalan kişilerdir. Çalıştıkları yer dışında görevlendirilen büyükelçi ve daimî elçilikler ya da normal görevlendirme yapılmış memurlar buna örnek verilebilir. Bu yetki belgesini ise devletin yetkili organı verir.

- Konferansı, uluslararası örgütün toplaması halinde uluslararası örgütün tasarısı devletin toplaması halinde devletin tasarısı görüşülür. Konferansta dokuzuncu maddeye göre taslak genel kurula sunulup oylandıktan sonra kabul edilir. Sonrasında gelen kesinleşme aşaması metnin saptanması anlamına gelir. Tasarının nihai hali budur. Viyana antlaşmalar hukuku sözleşmesinin onuncu maddesine göre kesinleşme için iki yöntem vardır. Ancak tarafların ortak kararına istinaden istenirse üçüncü bir yöntem daha belirlenebilir. Genel kabul gören iki kesinleşme yöntemi imza ve paraftır.

- İmza İki ayrı türde mümkün olabilir. Kesinlik kazandıran / bağlayıcılık kazandıran olarak ikiye ayrılır. Onuncu madde kapsamında belirtilen kesinlik kazandıran imzadır. Bu imza, taraf devletlerin bu antlaşmayı imzaladığı için bu antlaşmanın hükümlerini uygulamaya niyeti olduğunu gösterir. Onuncu madde nezdinde bağlayıcılığı doğmaz yalnızca niyetini gösterir. Bu da imzalayan devletlere hiç imzalamamış olanlardan ayıran nüanstır. (Hiç imzalamayanla kesinlik kazandıran imzayı atanlar arasında siyasi statü farkı vardır).

Kesinlik kazandıran imzanın da iki çeşidi vardır.

o Ad referandum; temsilci kendi yetkisinden ve temsilcisi bulunduğu devletin kesinleştirici imzayı atma konusundaki şüphelerinden ötürü kesinleştireme konusundaki tutumundan emin değilse ad referandum imza atılır.

o Kesin imza; ad referandumun sonunda hükümetin kabulüyle dönüştüğü kesinleştirme kazandıran işlem türüdür.

- Paraf kesinleştirici bir yöntemdir. Yetkilinin, isminin baş harflerini yazmasıyla gerçekleştirilir. Bu iki yöntemden biri olan imza her zaman atılamayabilir. Bu durumlarda paraf kullanılır. Eğer antlaşma imza yoluyla bağlayıcılık kazanacağı öngörülüyorsa paraf kullanılır. Eğer antlaşma metninin imza yoluyla kesinleşmesi daha üst düzey yetkililer tarafından yapılacaksa paraf kullanılır.

Antlaşma Yapımının 2. Aşaması : Antlaşmanın Bağlayıcılık Kazanması

- Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesinin 11.maddesinde antlaşmaların bağlayıcılık kazanması ile ilgili hükümler vardır. Bağlayıcılık kazanma, bir devletin söz konusu antlaşma ile bağlanma rızasını açıklaması anlamına gelmektedir. Bir devletin bir antlaşmaya bağlanması a) imza b) belge teatisi c) onay-kabul-tasvip-katılma d) mutabık kalınan herhangi bir başka araç, yöntemleri ile yapılır.
- Doktrin bu bağlayıcılık kazanma yöntemlerini basit usul, onaylama, kabul-tasvip ve katılma şeklinde sınıflandırmıştır.

1) Basit Usul: İmza ve belge teatisi basit usulü oluşturur. Mutabık kalınan başka bir araçta bu usule dahil edilir. Basit usul doktrinindeğer sınıflandırmalarının aksine ikincil bir işleme gerek duymadan onaylanır.

a. İmza; bağlayıcılık kazandıran imzadır. Günümüzde imzanın bağlayıcılık kazandırması istisnai bir durumdur. Kurala göre imza kesinlik kazandırır. Bağlayıcılık kazandıran imza da kesinlik kazandıran imza gibi ikiye ayrılır bunlardan biri ad referendum imzadır. Madde 12 imzanın özelinde anlatılır.

- i. Antlaşmanın imza ile bağlanılacağı öngörülmüşse,
- ii. Görüşmeye katılan taraflar antlaşma ile bağlanmanın imza ile olacağını kabul etmişlerse,
- iii. Yetkili kişilerin yetki belgelerinde antlaşmaların o kişinin imzası ile bağlanacağı belirtilmiş ise imza ile antlaşmaya bağlanılır.

b. Belge teatisi: sözleşmenin birden fazla Metin'den oluşması halinde tarafların birbirlerine belge göndermesi anlamına gelir. Çoğunlukla ikili antlaşmalar da görülür. Nota değişimi de denir. 13. Maddede yer alır.

c. Mutabık kalınan farklı bir araç; en temel örneği müşterek ortak bildiri yayınlamadır.

Uluslararası hukuk, devletlerin antlaşmalara ne şekilde bağlanacaklarına dair bir zorunluluk getirmez. Bu durum devletlerin iç hukuklarına bırakılmıştır.

i. Mutabık kalınan farklı bir araca örnek 1978 yılında Yunanistan tarafından Uluslararası adalet Divan'ına götürdüğü Ege kıta sahanlığı davası müşterek bildiriye örnektir. Yunanistan ve Türkiye başbakanlarının yayınladığı ortak bildiride sorunlarını barış yoluyla çözeceklerini ve Ege kıta sahanlığı sorunu içinde Uluslararası adalet Divan'ına başvuracaklarını bildirmişlerdir. Yunanistan tek taraflı olarak başvurmuştur. Normalde divana tek taraflı başvuru yapılamaz. Ancak müşterek bir bildiri olduğunu öne sürerek başvuruda bulunmuştur. Türkiye, adalet Divan'ının bu konuda yetkisi olmadığını savunarak tepki göstermiş divanın cevabı ise uluslararası hukuk, müşterek bir bildirinin bağlayıcı oluşuna herhangi bir yasak getirmemiştir şeklinde olmuştur. Taraf devletlerin irade uyuşmasının önünde bağlayıcılık bağlamında herhangi bir engel yoktur. Ancak bu müşterek bildirinin tarafların bağlanma iradesine ve isteğine bakılmaksızın bağlayıcılık kazandıran bir antlaşma kabul edilemez, incelenmelidir. Süleyman Demirel'in ortak bildirideki yayınlanan maddelerin onun fikri olduğunu söylemesi durumun Türkiye lehine dönmesini pekiştirmiştir. Türkiye'nin bu ortak bildiriye kabul etme durumunda bu antlaşma adalet divanında bağlayıcılık kazandıran antlaşma olarak kabul edilecektir.

- Bir antlaşmanın bağlayıcılık kazanması demek tarafların antlaşmanın hükümleri bağlamında hak ve yükümlülük sahibi olması anlamına gelir. Taraf olmak demek bağlayıcılık kazanmış olmak demektir.

2) Onaylama: 14. Maddede yer alır. İkinci bir işlem gerektiren usuldür. Bir antlaşmaya bağlayıcılık kazandırmak için onaylama usulü tercih edildiğinde teyit etmek şeklinde ikinci bir aşama gerçekleştirilir. Bağlayıcı imza atıldıktan sonra yapılan bu işlem ikinci kez düşünme imkânı, gözden geçirme, iç hukuklarındaki antlaşmayla çatışabilecek hukuk kurallarını ayıklamak ve demokratik toplumlarda kamu oyunun fikrini almak amacıyla kullanılır. Uygulamaya bakıldığında onaylama üç farklı yöntemle yapılır.

a. İç hukuklarında devletlerin yalnızca yaşama organıyla antlaşmaları onaylayabileceği belirtilmişse (1921 Anayasası),

b. İç hukuklarında devletlerin yalnızca yürütme organı ile antlaşmaları anlayabileceği belirtilmişse (devlet ya da hükümet başkanı),

c. Karma sistem,

i. Karma sistem onaylamadı en çok kullanılan yöntemdir. Hem yaşama hem yürütme organlarına tamamlayıcı işlem görevi verilen yöntemdir. Meclisin antlaşmayı inceledikten ve uygun bulması durumunda uygun bulma yasası çıkarır sonrasında ise bu yasa ve antlaşma metni onaylanmak üzere cumhurbaşkanına gider ve cumhurbaşkanı onayı sonunda ise hem yaşamadan hem de yürütmeden onay alınmış olunur ve antlaşma bağlayıcılık kazanır.

3) Kabul / Tasvip / Uygun Bulma: Daha abuk yapılabilmesi imkânı olan yöntemdir.

Onaylama aşamasına gerek duyulmayabilir.

4) Katılma: Antlaşmaya taraf olmayan bir devletin antlaşmaya sonradan taraf olması ve antlaşmayla bağlanmasıdır. On beşinci maddede yer alır. İlgili maddede, bir devletin bir antlaşmaya katılması şu şekilde gerçekleşir.

a. Antlaşma bağlanma rızasının katılma yoluyla olacağını öngörürse,

b. Görüşmeci (metni kabul eden) devletlerin antlaşma ya koymadan mutabık kalınan farklı bir yolla katılımı karar verirse,

c. Bütün taraflar daha sonra bu rızanın o devlet tarafından katılma yoluyla açıklanabileceğini konusunda mutabık kalmaları halinde gerçekleşir.

- Bir antlaşma metninin kabulü aşamasında katılan ve kesinleştiremeyen veya kesinleştirmiş ancak antlaşmanın öngördüğü tarihte antlaşma ile bağlanmamış ya da hiç görüşme katılmamış ve imzalamamış devlet antlaşmaya katılma yoluyla taraf olabilir yani bağlayıcılık kazanabilir.
- Katılma; antlaşmanın katılma ya izin vermesi, taraf devletlerin başka bir devletin de bu antlaşmaya katılması konusundaki ortak fikri gibi yollardan biri ile yapılabilir. Katılım antlaşması, karşılıklı nota değişimi veya tek taraflı bir işlem yöntemleri katılımın nasıl yapılacağı sorusunun cevaplarıdır.

Antlaşma Yapımının Üçüncü Aşaması : Antlaşmanın Hüküm Doğurması.

- Bir antlaşmanın hüküm doğurabilmesi için iki işlemten bahsedilir. (1) Yürürlüğe girmesi
(2) Tescil edilmesi.

1) Yürürlüğe girmesi: antlaşmanın yirmi dördüncü maddesinde yer alır. Bir antlaşma kendisinin öngördüğü ya da Görüşmeci devletlerin mutabık kalabilecekleri tarzda ve tarihte yürürlüğe girer. Belli bir sayıya ya da Orhan'a (Görüşmeci devletlerden) sahip olduğunda yürürlüğe girer. Antlaşmanın böyle bir koşul sunmadığı durumlarda bütün Görüşmeci devletlerin antlaşma ile bağlanma rızasını tespit edilir edilmez yürürlüğe girer. Ancak genel bir rıza durumunun olmasının güçlüğü sebebiyle çok kullanılan bir yöntem değildir.

—>24/3 der ki, bazı hükümler öyle hükümlerdir ki antlaşmanın yürürlüğe gireceği tarihten önce yürürlüğe girerler. Bu maddeler antlaşmanın öngördüğü maddelerdir. Genelde antlaşmaların yapılış aşamalarını gösteren hükümlerdir. Örneğin metnin kabulü, nasıl bağlayıcılık kazanabileceği vb.

2) Tescil edilmesi: başka devletler ile ilgili hüküm Doğuracak antlaşmaların herkes tarafından duyulabilmesi, devletlerin kendi halklarının neye taraf olduğunu bilmesi, uluslararası güvenliğin sağlanması için yapılan işlemdir. Devletlerin gizli antlaşma yapmalarının önüne geçilmesi için yayınlanması ve bir kütüğüne kaydedilmesi yöntemi ile yapılır. Antlaşmalardan herkesin haberdar olması amaçlanır. Antlaşmalar birleşmiş milletler Genel Sekreteryasında tescil ettirilebilir.

—> Birleşmiş milletler antlaşmasının 102. Maddesinde antlaşmaların yürürlüğe girer girmez tescil ettirilmesi yer alır. Eğer tescil edilmemişse antlaşmalar birleşmiş milletler organları önünde öne sürülemez. Bu durum hukuki bir geçersizlik durumunun söz konusu olmadığını yalnızca birleşmiş milletler organlarında öne sürülemeyeceğini gösterir. Örneğin Uluslararası adalet Divan'ına gidemezler. Hukuken geçersizliğinin olmaması o antlaşmanın resen başka bir heyette ya da mahkemede kaynak olabileceğini göstermektedir.

- Devletler antlaşmaları yayın ve resmi ilan ile iç hukuklarında yürürlüğe sokabilirler.

1) Resmi ilanla alakalı üç farklı görüş vardır.

a) Tekçi Görüş; hem uluslararası hukuku hem de iç hukuku bir bütün olarak görür. Resmi ilana ihtiyaç devletlerin antlaşmaları iç hukuklarında yürürlüğe sokabileceklerini savunur.

Doğrudanlık söz konusudur.

b) Dualist Görüş; devletlerin iç hukuklarına ayrı tanzim ettiklerini savunan bu görüşte antlaşmaların iç hukuka aktarımı zorunludur. Aksi halde hüküm doğurmaz. Aktarım söz konusudur.

c) Üçüncü Görüş; bu görüş ise resmi ilanın yalnızca ilan edici, duyurucu bir işlem olduğunu savunur. Elzem değildir. Bunun sebebi ise hukuk yapıcı olmamasıdır.

2) Yayın: sıradan, temel bir ilan türüdür. Bir resmî gazete ya da ilgili birimde antlaşmanın yer almasıdır. Uygulamada en çok resmî gazete görülür.

Uluslararası örgütlerin antlaşmalara taraf olmalarında onay ifadesi kullanılmaz resmen teyit etme kavramı kullanılır.

Antlaşmaların Hukuksal Etkileri

- Bir antlaşma, ilke olarak, yalnızca tarafları bağlamaktadır. Ancak bir çok nedene bağlı olarak, antlaşmaların üçüncü kişiler bakımından etki Doğurması durumuyla da karşılaşılmaktadır.
- Viyana antlaşmalar Sözleşmesi birinci maddesi bağlamında antlaşmalar yalnızca tarafların ülkelerinde hüküm doğurabilir. Bir istisna olarak devletler, devlet niteliği taşımayan bilimleri örneğin sömürgeleri de yönetiyorsa onlar içinde antlaşmaya ek madde koyabilir (sömürge kaydı). Bu istisna daha çok birleşmiş milletler düzeni zamanı için geçerliydi. Örneğin İngiltere'nin antlaşma yaparken Hindistan'a da geçerlidir demesi 29. Maddede geçtiği gibi antlaşmadan farklı bir niyet anlaşılmadıkça veya böyle bir niyet başka türlü tespit edilmedikçe, antlaşma her bir tarafın bütün ülkesini bağlar.
 - a) Sınır bölgesi: Antarktika antlaşması yalnızca o kıtada uygulanabilir.
 - b) Bölgelere dair: taraf devletlerin ülkesi zorunluluğu görülmez ve belirli bölgeler nezdinde yapılması gerekir.
- Üçüncü devletlerle ilgili genel kural 34. Maddede yer yer almaktadır. Bu maddeye göre bir antlaşma devletin rızası olmadıkça ne hak ne de yükümlülük yaratır. 35. Maddede ise hangi durumlarda üçüncü devletlerin yükümlülük sahibi olacağı anlatılır. İstisnai bir durum olan üçüncü devletlerin yükümlülöklere sahip olması ancak üçüncü devletin açıkça o yükümlölüğü yazılı bir şekilde belirtmesi halinde oluşur. 36. Maddede ise üçüncü devletler için haklar Öngören antlaşmalardan bahsedilir. 37. Maddede ise yükümlölüklerin ve hakların geri alınması ve değıştirilmesi anlatılır.

- Viyana antlaşması hariç başka antlaşmalar da hak ve yükümlülük doğurabilir. Devletin statüsüne ilişkin, önemli bir akarsuya ya da su kütlesine ait, uluslararası örgütlerin hukuki kişiliğine ait bir antlaşma ise üçüncü devletlerin hak ve yükümlülükler doğurabilir.
- Bir devletin ülkesinin askerden arınma ya da silahsızlandırılmasına dair antlaşmalar da üçüncü devletleri bağlar. Bu tür antlaşmalar objektif statü yaratan antlaşmalardır. Ancak istisna iyi olarak hak ve yükümlülük doğrular uluslararası kamu düzenini yaratan antlaşmalar da hak ve yükümlülük doğurabilir. Birleşmiş milletler güvenlik konseyi BM'ye üye olmayan bir devlete düzeni bozduğundan ötürü zorlama tedbir alabilir.
- Objektif statü yaratan antlaşma üçüncü devletler üzerinde hak ve yükümlülük doğurabilmesi bağlamında <erga omnes> tir.
- Objektif statü haricinde yalnızca tarafların bağlanması ilkesine bir istisna durum oluşturan bir başka kavram ise en çok gözetilen ulustur. Genelde ticaret antlaşmalarında görülen en çok gözetilen ulus kavramı iki devlet, yaptıkları antlaşma da birbirleri için en çok gözetilen devletler hükmü koymuşsa, bu durum her iki devletin başka devletlerle yaptıkları antlaşmalar da birbirlerine sunmuş oldukları menfaatlerden daha fazla menfaat gösteremeyecekleri anlamına gelir.

- Bireylerin uluslararası hukukun yapılmasına kısmen etkileri vardır (dolaylı). Bu niteliğin kısmen oluyor oluşu, uluslararası hukukun yapımında doğrudan katılmamaları ve zaten buna imkân veren mekanizmaların da kısıtlı oluşu nedeniyledir.
- Bireylerin uluslararası hukuk düzeninde geçerli işlemler yapabilmeleri devletler sayesinde mümkün olduğundan, uluslararası hukuk kişiliği kavramında ağırlığın hala devletlerde olduğu söylenebilir.
- Uluslararası hukukun çok yeni ve gelişmemiş dallarından olan Uluslararası Ceza Hukuku, Uluslararası Silahlı Çatışmalar Hukukunun ihlal edilmesi halinde söz konusu olur. Bireylerin uluslararası cezai sorumluluğu, uymaları gereken Silahlı Çatışmalar Hukuku kurallarını ihlal ettikleri iddiası halinde oluşur. Uluslararası Ceza Mahkemesinin kurucu antlaşmasına göre bireyler, uluslararası hukuk açısından yargılanabildikleri durumlar: **soykırım, savaş suçu, insanlığa karşı suçlar ve saldırı suçlarından** ötürü yargılanabilirler. Aynı zamanda Uluslararası Savaş Hukuku, Uluslararası Silahlı Çatışmalar Hukuku, Uluslararası İnsancıl Hukuk devletlerin silah, kuvvet kullanımını düzenler. Mahkemelerin yargı yetkisi ulusal mahkemelerin yargı yetkisini tamamlar niteliktedir.

Uluslararası Hukukun Kişileri

- Uluslararası hukuk dalı, uluslararası hukuk kişileri arasındaki ilişkileri ele alan ilke ve kurallardır. Kişi hukuk üzerine etkisi olan ve hukukun etkisi altında olan birimdir (kişi hukuku kendi yapar ve hukuk kendini bağlar).
- Uluslararası Hukukun Kişileri **devletler, uluslararası örgütler, bireyler**. Uluslararası hukukun kişisi olmak aynı zamanda uluslararası hukuki kişiliğe sahip olmaktır bu durumda **uluslararası hukukta hak ve yükümlülük sahibi olmak** demektir. Genel kabul, devletlerin, uluslararası örgütlerin ve kısmen de özel kişilerin (bireylerin) uluslararası hukuk kişiliğine sahip olduğudur.
- Uluslararası hukukun kişilerinin iki özelliği olduğu kabul edilmektedir: i) uluslararası hukuktan kaynaklanan haklara ve yükümlülöklere sahip olma yeteneği, ii) uluslararası hukuktan doğan haklarını uluslararası düzeyde doğrudan koruyabilme yeteneği. Uluslararası kişiliğe sahip olmak için, ayrıca, **bu kurallardan herhangi bir aracıya gereksinme duymadan, doğrudan doğruya yararlanma yeteneği** gereklidir. Bu ölçötlere göre yapılacak değeriendirmelerde de yalnızca devletler ve uluslararası örgötlör uluslararası kişiliğe sahiptir.
- 1949 yılında UAD'a BM'nin uğradığı zararların tazminiyle ilgili bir davaya dair bir danışma görüşü talebi var. BM'nin yargı organı UAD'ın sorunu çözebilmek için yanıtlanması gereken sorular : Uluslararası hukuk kişisi kimdir? BM'nin uluslararası hukuk kişiliği var mıdır? Burada **UAD şu tanımı yapıyor: Uluslararası hak ve yükümlölöklere sahip olan ve bu haklarını uluslararası arenada savunabilen, öne sürebilen, koruyabilen varlıklar.**

Uluslararası Hukuk Kişileri : Uluslararası Örgütler

- Uluslararası hukukun konusunu oluşturan uluslararası örgütler **hükümetlerarası** olanlardır.

—> Bir uluslararası örgütün ne üzerinde tam yetkili olduğu bir ülkesi ne de kendisine uyrukluk bağı ile bağlı bir insan topluluğu vardır. Devletlerin oluşturduğu bir birim olarak uluslararası örgütler “imperium” denilen buyruk verme ve bunlara uymayanları uymaya zorlama yetkilerine sahip değildir. Uluslararası örgütler evrensel ya da bölgesel, genel kapsamlı ya da belirli bir konuyla ilgili, eşgüdüm sağlayıcı ya da bütünleşme amaçlı olabilir.

—> Uluslararası örgütlerin uluslararası kişiliğe sahip olabilmesi için kendisini oluşturan üye devletlerden **yeterli ölçüde ayrı ve sürekli bir iradeye** sahip olması gerekmektedir. Devletlerin doğuşundan farklı olarak bir uluslararası örgütün doğması ancak üye devletlerin bu yönde kesin bir irade açıklamaları ile gerçekleşmektedir. Uluslararası örgütlerin hukuk kişilikleri amaçları ile sınırlı olduğundan devletlerin büyük çoğunluğunun tam ve münhasır yetkilere sahip hukuk kişiliklerinin aksine her bir örgüte göre değişen işlevsel bir kişilikleri vardır.

Uluslararası örgütün ana organları kurucu andlaşma ile kurulmaktadır.

—> **Açık uluslararası örgütler (BM)** genel nitelikli birtakım koşulları yerine getiren bir devleti üye olarak kabul edebilen küresel örgütlerdir. **Kapalı uluslararası örgütler (NATO)** ise bölgeseldir, yalnızca belirli durum ve konumdakileri üye olarak kabul etmektedir. Genellikle uluslararası örgütün üyeleri iki gruba ayrılır : asli- kurucu üyeler ve sonradan kabul edilen üyeler. Uluslararası örgütlerin üyeleri ilke olarak eşittir. Bunun kanıtı her üyenin bir oy hakkına sahip olmasıdır. Ancak bu durum bütün organlarda geçerli değildir (Veto hakkı). Uluslararası örgütlerde üyelik çekilme ya da çıkarılma yoluyla sona erer.

Uluslararası Hukukun Kişileri : Bireyler

- Uluslararası hukukta bireylerin kişi olması için hak ve yükümlülüklerle sahip olması gerekir. Bireyler, hukuk kişiliğinin gereklilikleri u.a mahkemeye gidebilme ve uluslararası yükümlülüklerin olması şartını karşılayabilirler. Uluslararası insan hakları mahkemelerine başvurabilirler. Hukukun yasakladığı ve suç olarak kabul ettiği suçlardan ötürü uluslararası bir mahkemede yargılanabilirler
- Bireylerin sorumlulukları da vardır. İnsancıl hukukta yani silahlı çatışmalar hukukunda sivilleri, hastaneleri, okulları hedef almamak gibi yükümlülükleri vardır. Silahlı çatışma döneminde işlenen soykırım gibi suçlardan da, barış döneminde işlenebilen suçlardan da yargılanabilirler. Roma statüsüyle kurulan uluslararası ceza mahkemesi gibi. Buradan bakıldığında bireylerin hak ve yükümlülüklerinin olduğunu görebiliyoruz ancak bunun sınırlı düzeyde olduğu unutulmamalı. Uluslararası hukukun yaratılmasında, gelişiminde doğrudan rol alma meselesinde bir ayrım yapılabilir, aktif ve pasif özne olarak. Devletler aktif özneler, kendilerini veya başka u.h. öznelerini ilgilendirebilecek alanda doğrudan uluslararası norm oluşturabiliyorlar. Bu uluslararası normları geliştirebiliyor, mevcut uluslararası normların uygulanmasını denetlemede görev alabiliyorlar, güçlendirebiliyorlar. Dolayısıyla devletler ve kısmen uluslararası örgütler (hükümetlerarası) burada aktif olarak rol alıyor. Bireylerse pasif, kendilerine yönelik norm oluşturulabiliyor, kendilerine yönelik normun muhatabı olabiliyorlar. Söz konusu hak bir mücadele sonucu elde edilmiş olabilir. (Oy hakkı olmuyor) tartışmalı. Dolayısıyla u.h.un yaratılmasına katkıları göz önünde bulundurulduğunda bireyler pasif özne olarak kabul edilebilir.

—> Çok uluslu şirketlerle ilgili evrensel bir sözleşme yoktur. tamamen onları denetleyen bir mekanizma kurulmuş değildir. Bu da ciddi bir sorun. Çok uluslu şirketler çeşitli şekillerde konferanslara katılabiliyorlar.

—> Burada ne ayrımı yapılır? Uluslararası hukuk kişisi ile uluslararası aktör aynı şey değildir. Aktör kategorisi kişileri kapsar, ancak kişiler bütün aktörleri kapsamaz. Uluslararası hukuk kişileri daha sınırlıdır.

—> Devletler aslında hem aktör hemde temel uluslararası hukuk kişisidir. Diğerleri devletlerin razı olduğu kadar ve razı olduğu şekilde uluslararası kişiliğine sahip olabiliyorlar. Neden?

Devletlere egemenliği veren ne ya da kim? Devletlere tanımlarla meşruiyet veriyoruz.

Uluslararası hukukta tanım yapıp onu meşru hale getiriyoruz. Tanımlar dolayısıyla egemenliğe sahip tek uluslararası hukuk kişisi devletlerdir. Sadece devletler egemen olarak kabul edilirler. Örgütlerin, bireylerin egemenliği yoktur. Bu bir norm olarak kabul edilir hukukta.

—> BM şartına da girmiştir, BM devletlerin egemen eşitliği üzerine kuruludur. Uluslararası hukukta devletler temel öznelerimizdir (Birbirini öldüren kardeşler. Düzen kurmak).

Uluslararası hukuk düzenle ilişkilidir. Bir değişim olacaksa düzen içinde olması gerekir.

Uluslararası hukuk muhafazakardır, statükocudur.

Uluslararası Hukuk Kişileri : Devletler

- Devlet, uluslararası hukukun önde gelen kişisidir. Uluslararası hukuk en başta devletlerin hak ve yükümlülüklerini ilgilendiren bir hukuk dalıdır. Devlet, belirli bir coğrafi alanda yerleşmiş, bir siyasal otorite altında yaşayan insan topluluğunun oluşturduğu sürekli egemen varlık olarak tanımlanabilir.
- **1933 Montevideo Sözleşmesi** Amerikalı devletler arasında Uruguay'da yapılıyor. Genel teamül olarak kabul edildiği için yerel ve eski olmasına rağmen hala bu sözleşmeye atıfta bulunuyoruz. Dolayısıyla sadece bölgesel olarak kalmıyor uh.un genel ilkeleri olarak kabul ediliyor. Bu sözleşme, devletlerin haklarına ve yükümlülüklerine ilişkin bir sözleşme daha sonra BM bunun ilgili bir deklarasyon kabul edecek. **Montevideo Antlaşması'na göre devletin kurucu unsurları: 1) Nüfus (İnsan Topluluğu) 2) Ülke 3) Bağımsız Kamu Otoritesi**
- Uluslararası hukuk, bir yapıyı / oluşumu devlet olarak kabul etmek için bu üç unsuru arar. Bunun gerekçesi ise uzun yıllardır var olan bir teamüldür. Tanımak kurucu bir unsur değil, beyan edici bir unsurdur. Bir devletin devlet olarak kabul edilmesi için kaç devletin onu tanıyıp tanımadığı önemli değildir.
- Nüfus: İnsan topluluğu, o devletin vatandaşı olması şart değildir. Sayısının önemi yoktur ancak süreklilik gerektirmektedir. Geçici olarak bir araya gelen ve sonra dağılan insan toplulukları bir devletin kurucu ögesini oluşturamaz(1970 Pasifik'te kayalıkların üzerinde "kurulan" Minerva). Tek ulustan olma zorunluluğu yoktur ama uyrukluk/tabiiyet geçerli bir ölçüttür.

- **Ülkesel Bütünlük:** tüm devletler birbirlerinin toprak bütünlüklerine saygı göstermek zorundadır. Bu yüzden hali hazırda bir hükümet tarafından temsil edilen halkların self determinasyon hakkı yoktur. Kimlerin vatandaş olabileceği kararı ise sadece devlete münhasırdır. Başka bir otorite (uluslararası hukuk hariç) bu karara sahip olamaz. Farklı vatandaşlık olma kabulleri de devletler arasında vardır. Doğum doğrudan vatandaşlık: ABD, kan bağı ile vatandaşlık: Türkiye.
 - **Ülke:** Bir devletin egemenlik yetkilerini sahip olduğu yeryüzü parçasıdır. Kara + Hava + (varsa) + Deniz. Kara toprak, toprağın altı, nehirler ve göller. Her devletin kara ülkesi mevcuttur. Hava kara ve (varsa) deniz bölgelerinin üstündeki esas itibari ile atmosfer tabakasından oluşur buna karşılık uzay devletin hava sahası dışında kalır. Deniz, denize kıyısı olan devletlerin iç sularını ve karasularını kapsar. Teamülün bir devlet pratiği olması ve süreklilik arz etmesi gerektiğinden deniz ülkesi olmayan ülkeler, deniz hukukunda etki sunamazlar çünkü pratiği yoktur, teamül oluşturamazlar (istisnaları vardır).
- > Devletin tam olarak egemenlik yetkilerini sahip olmayıp sadece bir takım yetkiler kullandığı yerler ise ülkeye dahil değildir. Gerek karasuları ötesindeki kıta sahanlığı bölümü, gerek ilan edildiği takdirde bitişik bölge ve münhasır ekonomik bölge, kıyı devletin sınırları dışında kalır. Yabancı ülkelerdeki elçilikler, özel bir hukuki değişimden yararlanmakla birlikte, gönderen devletin ülkesi sayılmazlar. Açık denizde bulunan gemiler bayrak devletin yargısına tabi olmakla birlikte bu devletin ülkesini teşkil etmemektedir. Ülke sınırları ilki olarak antlaşma ile saptanır. O bir devletin sınırlarını tartışmalı oluşu varlığını etkilememektedir. Ayrıca devletin ülkesi coğrafi anlamda bir bütünlük göstermeyebilir de.

Self Determination:

- Ulusların kendi kaderini tayin etme hakkı. Güncel bir hükümet varsa self determinasyondan söz edilemez. Devletlerin bütününe ters düşer. Örnek: Yugoslavya'nın ve SSCB'nin dağılması ile oluşan devletler. Bu örnek ile uluslararası hukuk ayrılma anlayışının değişip değişmediğini sorgulamıştır. Acaba self determinasyon artık ayrılma da kapsamakta mıdır? Ancak SSCB ve Yugoslavya Federal Anayasasında ayrılma hakkı da anayasada belirtilmiştir. **Self determinasyon esas olarak, sömürge ayrılmalarını kapsar** (Devletlerden bağımsızlaşma)
- BM şartında bulunmaktadır. **Self Determinasyon hakkı jus cogens normlardan** biridir (bir tür kamu düzeni oluşturmaya çalışıyorsanız temel değer atfeden hususlar) Bu ilke 3 farklı şekilde algılanabilir: iç self determinasyon, dış self determinasyon, merkezi hükümet kabulü ile.
- Halihazırda self determinasyon ilkesi kullanılarak bağımsızlık ilan edilmişse ardından yeni bir self determinasyon ilkesinin kullanılmasına sıcak bakılmıyor. Bunun istisnası merkezi hükümetin de bunu kabul etmiş olması durumu. Merkezi hükümet ayrılığı kabul ediyorsa uluslararası hukuk barışçıl ayrılığa bir şey söylemiyor, müdahalede bulunmuyor. Silahlı ayrılık konusunda da sessizdir, Kosova'da da gündeme gelen buydu. Ayrılıkçılığı, tek taraflı bağımsızlık ilanını yasaklamıyor. Değişime tamamen kapalı sabit bir sistem oluşması tehlikesi nedeniyle buna dair bir şey söylemiyor.

—> **İç self determinasyon** : Bir halkın, bulunduğu devletin sınırları içinde kendi siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel düzenini özgürce belirleme hakkıdır. Bu tür self-determinasyon, ayrılmayı veya bağımsızlık ilan etmeyi değil, **mevcut devlet yapısı içinde otonomi (özerklik) veya demokratik hakların kullanımı anlamına gelir**. Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, kültürel veya dilsel hakların korunması ve geliştirilmesi, azınlık gruplarının, kendi kimliklerini ve yaşam tarzlarını koruma hakkı bu duruma verilebilecek örneklerdir. Amaç mevcut devlet yapısını parçalamadan, halkların kendi kimliklerini ifade edebileceği bir ortam yaratmaktır.

—> **Dış Self Determinasyon** : Bir takım kurallara bağlıdır. Bağımsızlığın ilanı, bunların en önemlilerinden biri. Bir halkın kendi kaderini tayin ederek **bağımsız bir devlet kurma, mevcut devletten ayrılma veya başka bir devletle birleşme hakkıdır**. Dış self-determinasyon, daha radikal bir ayrılıkçı taleptir ve genellikle bağımsızlıkla sonuçlanır. Bir sömürge halkının bağımsızlık kazanması (örneğin, Afrika'daki dekolonizasyon süreci). Bir azınlık veya bölgenin kendi devletini kurması (örneğin, Güney Sudan'ın Sudan'dan ayrılarak bağımsızlık ilan etmesi). Genellikle şu durumlarda talep edilir: Ciddi insan hakları ihlalleri veya baskı altında yaşama, mevcut devletin, halkın kimliğini veya haklarını tanımaması, **kolonyal bir gücün etkisi altında olmak, apartheid rejimi**.

- BM'nin 6 organından biri olan vesayet konseyi, self determinasyon ilkesini, kolonyal güçleri, dekolonizasyon süreci gibi konularla ilgiliydi. Artık fiilen aktif değil ancak kaldırılmadı (kaldırılabilmesi için şartın değiştirilmesi lazım, zahmetli süreç). 1994'ten bu yana son vesayet altındaki ülkenin de bağımsızlığına kavuşmasıyla birlikte aktif olmaktan çıkmıştır. Organ ad olarak duruyor, toplantı vs yapılmıyor.

Ülke kazanımı (Nasıl Ülke kazanılır?)

1) Sahipsiz Toprak Kazanımı

A.Papalık yoluyla (sahipsiz) toprak kazanımı, 15. Yüzyıl Avrupa'sında etkili olan kilise otoritesini kullanarak yeni keşfedilen topraklarla ilgili ülkelere paylaştırmalarda bulunmuştur.

B.Sahipsiz bir toprağa keşfedip ilk bayrağı diken ülke anlayışı ile toprak kazanımı. Papalığın gücünü azaltması ile karşımıza çıkmaktadır (16. Yüzyıl).

C.Keşfedilen toprakta fiilen otorite olarak bulunulması yoluyla toprak kazanımı. Sadece keşif yetmemeli anlayışı ile doğmuştur 19. Yüzyıldan sonra oturan anlayış. (Kamu otoritesini kullanması gerekmektedir.

İstisna: Bitişiklik Kuralı: Eğer ki aksi yoksa, coğrafi olarak herhangi bir kara parçası X kara devletine bitişikse o parça X devletinindir. Örnek Batı Sahra'nın Fas'a dahil edilmesi.

2) Sahipli Toprak Kazanımı

A.Fetih yoluyla toprak kazanımı. Hukuken iyi bir yol değil ancak uluslararası hukukta kuvvet yasa yokken uygulanmaktaydı. Bu yol ile savaşın ve karşı devletin kaybı kabullenişinin olması gerekmektedir.

B.Bütünöyle devletin ülkesini kendi toprağına katma yoluyla toprak kazanımı.

C.İşgal ve belirli bir sürenin geçmesi yoluyla toprak kazanımı.

Devlet Niteliği Kazanamamış İnsan Toplulukları

- Uluslararası hukuk statülerini düzenlediği ve ilişkilerini yönettiği bütün birimlerin bir devlet niteliğine sahip olmasını aramamaktadır. Bu topluluklar 2'ye ayrılır :
 - 1)Belirli bir toplumsal ve siyasla örgütlenme düzeyine gelen topluluklar
 - 2)Bu tür örgütlenmeyi sağlayamamış topluluklar.
- Avrupa sömürgeci anlayış bakımından üzerinde hiçbir devletin egemenlik iddiasında bulunmadığı ya da uluslararası hukuk kurallarına uygun olarak egemenlik iddiasında bulunulmamış toprakları “[sahipsiz ülke \(terra nullius\)](#)” kabul ediyor. Batılı anlamda egemenliğin hüküm sürmediği, siyasal örgütlenmenin olmadığı olmadığı yerler üzerinde insan yaşasa dahi terra nulliustur, yani elde edilebilir. Bu kolonyal güçlerin kullandığı bir durumdur.
- Yerlilerle ilk karşılaştıklarında, bunlar insan mı, tartışması oluyor. Kendi tarzlarında bir egemenlik olmadığı için elde edilebilir bir toprak olarak görölüyor. kendilerine denk görmüyorlar. Uluslararası hukukun kolonyal güçlerin ne kadar hizmetinde olduğunun bir kanıtıdır. Uluslararası hukukun bir şeyleri meşrulaştırdığını görürüz; birilerini öteki yapar, birilerini meşru kılar. Diledikleri şekilde meşrulaştırıyorlar. Victoria, Latin Amerikaya giden din adamı, [buradaki yerliler de insanlar ancak bizim kurallarımızı kabul ettikleri ölçüde rasyoneller](#), der. Doğa hukuku bunlar.

UTI POSSIDETIS JURIS

—> 1649 Westphalia, uluslararası ilişkiler ve uluslararası hukuk açısından bir dönüm noktasıdır. Günümüz anlamındaki devletin oluşumunda referans verdiğimiz yerdir. Westphalia sonrası Amerika’da, kısa bir süre sonra da Latin Amerika’da bir bağımsızlık meydana geldi.

2.Dünya Savaşı sonrası kolonyal güçleri ülkelerinden çıkaran ve bağımsızlıklarını ilan eden devletler göreceğiz.

—> Bunlar olurken yaslanılan bir ilke var : [uti possidetis juris](#). Uluslararası hukukta, bir devletin sınırlarının bağımsızlık ilanı sırasında veya bir uluslararası anlaşmazlık sonrası [mevcut idari sınırları temel alarak korunmasını](#) öngören bir ilkedir. Latince anlamı “sahip olduğunuz şekilde sahip olmaya devam edeceksiniz” olan bu kavram, özellikle dekolonizasyon süreçlerinde ve yeni devletlerin kurulması sırasında sıkça uygulanmıştır. Latin amerika, Afrika, Yugoslavya’da uygulanıyor.

—> Bağımsızlığını kazanan, kolonyalizme maruz kalmış devletler neden bu ilkeyi kabul ediyorlar? Başka şansları yoktu, resmi bir bağımsızlık kazanılıyor ancak gerçek bir bağımsızlık kazanılmıyor dolayısıyla geçmişe yönelik bir şey söylendiğinde başka bir seçeneklerinin olmaması durumu var.

Bağımsız Kamu Otoritesi (Siyasal Otorite/ Egemenlik)

- Devletin oluşabilmesi için siyasi otoritenin etkin olması aranır. Etkinlik ise ülkede düzen ve güvenliğini sağlanması, uluslararası taahhütlerin yerine getirilebilmesi dahil temel devlet fonksiyonlarını gerçek anlamda yerine getirme yeteneğini ifade etmektedir. Uluslararası hukukta önemli olan, devleti uluslararası alanda taahhüt altına sokabilecek kurumların bulunması ve ülkede meydana gelebilecek olaylardan doğan sorumluluğun devletçe üstlenilebilmesidir. Her devlet, bir başka devletin herhangi bir müdahalesi olmaksızın, dilediği siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel sistemini seçme hususunda vazgeçilmez bir hakka sahiptir.
- Devletlerin egemenliği aynı zamanda uluslararası hukukun temel ilkesidir. Devletler egemen olduğu için uluslararası hukuk bütün özellikleriyle iç hukuktan ayrılmaktadır. Egemenlik devletin herhangi bir üst otoriteye tabi olmaksızın iç ve dış işlerinde bağımsızlığını, yetkilerin tam ve münhasır olmasını ifade eder.

a) İç egemenlik: belirli nüfus üzerinde devletin kamu gücünü üç erk bağlamında kullanması.

Bu ayrıca self determinasyonun bir sonucudur. Belirli bir toplum devlet örgütlenmesine, iradesine karar vermiştir.

b) Dış egemenlik: bağımsız kamu otoritesi olunması. Kendisinin üzerinde uluslararası hukuk harici bir örgütlenmenin olmamasıdır. Devletlerin uluslararası hukuka karşı egemenlikten tavizi aslında bir zeval değil rıza meselesidir.

- Egemenliğin asıl unsurlarından biri de egemenliği kendi otoritesi, ülkesi için sadece kurucu unsur oluşturuyor olan devletin gerçekleştirebilir olmasıdır. Bir ülke sadece kendi ülkesi tarafından kullanılabilir ancak bu durumun da istisnaları mevcuttur. Kapitülasyon, askeri üs, ayrıcalık. Ülke ayrıca devletlerin egemenliğini sınırlarını da belirler ve münhasır olduğuna işaret eder (coğrafi). Rusya'nın Kırım'da yaptığı buna örnek değildir. Uluslararası hukuk ihlali örneğidir.
- **Temel ilke olarak devletlerin egemen eşitliği ilkesi:** Egemen oldukları için, bütün devletler hukukken eşittir ve uluslararası örgütler devletlere nazaran üstün bir konumda da değildir. Uluslararası belgelerin tümünde bu temel ilke (devletlerin egemen eşitliği) esas alınmaktadır. Burada fiili eşitliğin sağlanması değil, hukuki eşitlik söz konusudur. İlkenin anlamı: tüm devletlere ayırım gözetmeksizin koruyucu kuralların ve hakların tanınmasıdır.
- Devletler arasındaki ilişkilerde egemenlik bağımsızlığı da belirtmektedir. Devletlerin egemenliği konusunda uluslararası hukukun ana ilkeleri: Egemen eşitlik ilkesi ve İçişlerine karışmama ilkesi, Doğal kaynaklar üzerinde sürekli egemenlik ilkeleridir

DEVLETLERİN TANINMASI

—> **Bu 3 unsurun varlığı, uluslararası hukukta tanıma zorunluluğu getirmiyor.** Devletin ortaya çıkışı bir gerçeklik olarak kabul ediliyor. Tanınma, montevideo sözleşmesinde, devletin kurucu unsurları arasında sıralanmıyor. Sözleşme, tanınma kurucu unsura atıfta bulunmaz, bu var olanın ilanıdır der. Kuruculuk atfetmez. Bununla birlikte uh.ta 2 farklı görüş var. Biri, tanınmadığı sürece o yapının uluslararası arenada var olamaması sebebiyle tanınmayı devletin kurucu unsurlarından sıralayanlar. Diğeri ise bu durumu tanımanın hukuki değil tamamen politik bir işlem olması sebebiyle sadece var olan bir gerçekliğin ilanı olarak niteleyenler. **Uh bu nedenle tanıma zorunluluğu getirmez,** bu kriterleri taşıyan bir yapıyı devletlerin tanınması gerekir demez.

—> **Karar tamamen siyasaldır ancak hukuki sonuçları vardır.** Tanıdığınızda eşitiniz olarak kabul edersiniz, **o da artık egemendir sizin gibi.** Uh.ta tanıma zorunluluğu yoktur ancak **tanımama zorunluluğu** olabiliyor. Bazı durumlarda tanımama zorunluluğu yükümlülüğü getirebiliyor. Kosova ile ilgili danışma görüşünde bu durum yeniden gündeme geldi. “Tek taraflı ayrıkçılık sonucu ortaya çıkan bağımsızlık ilan eden yapılara devlet niteliği tanınacak mı, bu bağımsızlık kabul edilecek mi, uh.a aykırı mıdır, uygun mudur?” Sorularına karşılık olarak self determinasyon hakkından bahsedilir, tanınmıştır ancak koşullara bağlanmıştır. Yalnızca bir kez kullanabilirsiniz. Merkezi otoritenin izin vermediği tek taraflı bağımsızlık ilanları konusunda uh bir kural koymaz. Bu argüman (uh.a aykırıdır argümanı) sunulmuştur çünkü tanımama zorunluluğu tarihte yaşanmıştır. Kuzey Kıbrıs örneği. 4 örnek var hepsinde güvenlik konseyi kararı var.

—> Mevcut durum hukuka aykırı olarak nitelendiriyor ve tanınmaması gerektiğini söylüyor.

(Kuveytin işgali tanınmayacak, rodezya). Devlet tanımama zorunluluğu getirirken genelde jus cogens norma aykırılıkla kurulmuşsa ona bağlıyor. Dış bir devletin müdahalesi olarak nitelendiriliyor. Irk ve apartheid nedeniyle, işgal nedeniyle olmuştu bu örnekler. Bunlar nedeniyle bir takım tanımama zorunluluğu getiriliyor ama tanıma zorunluluğu gelmiyor.

—> **Tanınma ve tanınmama ile yüzleşen devletler** neler? Uh'un hiçbir şey söylemediği

devletler var biri, Kosova bir diğeri de Filistin. Bu devletleri uluslararası örgütler tanıyor ancak BM bir örgüt olarak tanımıyor. BM ilk kurulduğunda henüz tam bağımsız olmayan birkaç yapının da BM üyesi olarak kabul edildiğini de gördük ancak günümüzde BM şartına göre sadece devletler BM üyesi olabiliyor. O zaman bu nasıl oluyor? Üyelikte 2 organın çok önemli rolü var: Güvenlik Konseyi ve Genel Kurul. Güvenlik Konseyi önerisi üzerine genel kurul kararıyla üye devlet ancak kabul ediliyor. Filistin'in kabul edilmemesinin sebebi ABD tarafından veto edilmesi, BM'nin üyesi değil. Üyelerin büyük bölümü Filistin'i tanımış durumda, aslında 5 devletin sistemi kontrol etmesi nedeniyle giremiyor. Kosova da Rusya'dan gelecek veto nedeniyle başvuruda bile bulunamıyor.

—> BM üyeliğinin böyle bir yönü var. Üye oluyorsanız 5 daimi devlet tarafından kabul edildiğiniz ve genel kurulda olan devletlerin önemli bir bölümü tarafından kabul edildiğiniz anlamına gelebilir çünkü bir deklarasyonla bir devlet olumlu oy verip devlet olarak tanımadığını belirtebilir. Zımni tanıma, üstü kapalı tanıma. Filistin'in üyesi olduğu bazı hükümetler arası örgütler var. Birine katılıp ya da ayrılma isteği, mevcut bir devlete, isteyebilir.

Devletlerin Tanınması

- Yeni bir varlığın bir devlet oluşturduğunun, tüm hukuki sonuçlarıyla kabul edildiğini bildiren işlemdir. Tanınmanın açıklayıcı mı yoksa kurucu bir unsur mu olduğu tartışmalıdır. Ancak bizler tanınmayı kurucu unsur olarak değil açıklayıcı/beyan edici unsur olarak değerlendireceğiz (baskın görüş de bu yöndedir). Bütün unsurlarıyla oluşan bir devlet tanınmadan da mevcut kabul edilir, hak ve yükümlülüklerine sahiptir.
- Tanınma en temelde diplomatik ilişki kurmaktır. Bir devletin diğerini tanıması başlangıç itibari ile siyasi, sonuç itibari ile hukuk bir karardır. Tanınmanın etkisi nispidir, ilgili devletler arasında kalır. Bu işlem öteki devletleri bağlamaz ve etkilemez.
- **Tanınmada Devletin Takdir Yetkisi:** bir devletin tanınıp tanınmaması devletlerin takdirindedir. Bu nedenledir ki uluslararası hukukta bir tanıma veya tanınama yükümlülüğünden söz edilemez. Dolayısıyla devletler siyasi tercihleri doğrultusunda hareket edebilirler.
- Tanınma bir hukuki işlem ama aynı zamanda serbestçe kullanılan bir siyasi karar.

Tanınmanın Tür ve Şekilleri: Devletler bir diğer devleti tanımasını iki tür ile yapabilir. Bu türü de iki farklı şekilde gerçekleştirebilir. Tanınmanın Türleri : De Facto ve De Jure.

1) De Facto / Fiili Tanıma: Taniyan devletin gözünde tanınan devlet tam olarak devlet vasfına sahip değildir (hala şüpheli). Tanıma geri alınabilir. Bu tür tanımlar daha çok siyasi desteği ortaya koymaktadır. De facto dan sonra yat hanıma geri çekilir ya da De jure tanıma yapılır. Yani de facto aslında geçici bir tanımadır ancak yine yazılı bir beyan da mevcuttur.

Örnek Çeçenistan.

2) De Jure / Hukuki Tanıma: hukuki tanımadır, geri alınamaz ve etkisi tamdır. Genellikle devlet kurumları yerleşip anayasal statüye eriştiğinde hukuki tanıma yoluna gidilmektedir

- Yeni kurulan devletlerin uluslararası örgütlere üye olması, ticari ilişkilere girmesi ve ticari antlaşmalar yapması, aynı uluslararası konferansa katılması o devletin diğer devleti tanıdığı anlamına gelmez. Her durumda tanıma iradesi kuşkuya yer vermemelidir.

Tanınmanın Şekilleri : Açık, Örtülü, Koşullu

- Açık tanıma: Devletin tanıdığının belirtilmesi suretiyle tek yanlı işlem veya uluslararası antlaşma yoluyla gerçekleşir.

- Örtülü tanıma / zımni: açıkça belirtilmemesine rağmen bazı davranışlarla tanıma iradesi ortaya çıkar o tanıma beyanı olmasa bile diplomatik ilişkilere girilmesi, konsolos kabul etme, uluslararası antlaşma akdetme durumlarında örtülü tanıma gerçekleşir. Diplomatik ilişkilerin geri çekilmesi tanınmanın geri çekildiği anlamına gelmez.

-Koşullu tanıma: Şart sunarak bir devletin diğer devleti tanınması durumu. Çok sınırlı örnekleri(ABD-Lübnan) vardır ancak uluslararası hukuk bu tanıma şekline yasak getirmemiştir.

- Hükümeti tanımak ile devleti tanımak birbirinden farklıdır. Devletin tanınması genelde bir kereye mahsustur. Hükümetin tanınması başkadır. Bir devleti tanıyıp, bir hükümeti tanımayabilirsiniz. Hali hazırda tanıdığınız bir devlette hükümet değişikliği olduğunda tanımama durumu olabilir. Ancak sadece hükümeti tanıyamazsınız. Tanımadığınız bir devletin hükümetini tanıyamazsınız. Önce devleti tanımak zorundasınız sonra hükümeti tanıyabilirsiniz

- Yeni seçilen hükümetin tanınması ilişkilerin devam ettirilmesi ile ya da kutlama mesajlarıyla anlaşılıyor. Eğer bir tartışma söz konusu ise etkili olan yani fiilen daha kuvvetli olan diğer güç yerine tanınır (olası bir iç savaş durumunda iki farklı grup varsa). Devletler tanıma konusunda bazen yalnızca diğer devletlerin tanınmasıyla da yetinmezler bir uluslararası örgütün de tanınmasını isteyebilirler. Filistin'in Birleşmiş Milletler genel kurulunda bu kararı çıkarmaya çalışması gibi.

Birleşmiş Milletler(1945)

- **BM Andlaşması 1.maddesine göre örgütün amaçları** : uluslararası barış ve güvenliği sağlamak, uluslararası dostça ilişkiler geliştirmek, uluslararası işbirliği sağlamak, uluslararası sorunların çözüm bulduğu bir merkez olmak.
- **BM Andlaşması 2.maddesine göre uyulması gereken ilkeler** : üye devletlerin egemen eşitliği, yükümlülüklerin iyi niyetle yerine getirilmesi, uluslararası uyuşmazlıkların barışçıl yollarla çözümü, gerek devletlerin ülke bütünlüğüne ve siyasal bağımsızlığına karşı, gerekse BM'nin amaçları ile bağdaşmayan öteki konularda kuvvet kullanılmasına ve tehdidine başvurmama ilkesi, BM Andlaşması hükümlerine uygun olarak alınacak her türlü örgüt eylem ve kararına yardımcı olma, BM üyesi olmayan devletlerin de olabildiğince uluslararası barış ve güvenliğin sağlanmasına katılmasının elde edilmesi, BM'nin üye devletlerin ulusal yetkisine giren konulara karışmaması
- Toplam üye sayısı : 193

BM Organları (7.madde)

- **6 Ana Organ**

—> **Genel Kurul** : Genel kurul bütün üye devletlerin katıldığı ve bir oya sahip olduğu **en temel organdır** (madde 9). Kararları bağlayıcı değildir.

—> **Güvenlik Konseyi** : Güvenlik Konseyi'nin ana görevi uluslararası barış ve güvenliğin sağlanmasıdır (madde 24/1). Bu gerçekleşmeden ekonomik ve sosyal işbirliği sağlanamaz.

Bm şartı 7. Bölüm çerçevesinde karar alırsa bu karar bağlayıcı oluyor.

- 15 üyeden oluşmaktadır. Üyeler iki gruba ayrılmaktadır, sürekli üyeler ve geçici üyeler. Sürekli üyeler 5 tanedir, 2.Dünya Savaşı'nın kazananları : ABD, Rusya, İngiltere, Fransa, Çin. Geçici üyeler ise coğrafi dağılım göz önünde tutularak 2 yıl için seçilen devletlerdir (madde 23). Güvenlik Konseyi sürekli çalışma olanağına sahip bir organ olarak öngörülmüş olup, kararları ilke olarak 9/15 çoğunluğuyla almaktadır (madde 27).
- Uyuşmazlıkta taraf olan oylamaya katılamaz(madde 52). Sürekli üyelerden birinin bir karara karşı çıkması bu kararın alınmasına engel olup bu hak "**veto hakkı**" olarak adlandırılmaktadır. Çekimser kalmak ve oturuma katılmamak veto değildir (Kore Savaşı-SSCB). Kuvvet Kullanma Hukuku konusunda önemlidir. Daimi gözlemciler : Vatikan ve Filistin. Usule yönelik olduğunda veto yetkisi kullanılmaz, içerikle ilgiliyse veto yetkisi kullanılır deniyor ancak neyin usule neyin içeriğe ilişkin olduğuna g.k.nin kendisi karar veriyor. Bu nedenle çifte veto deniliyor. Sınırlandırılmış değil, açıkça belirtilmiş durumda değil.

- > **Ekonomik ve Sosyal Konsey** : 54 üyesi vardır. Üyeler 3 yıllık seçilir. Ekonomik, toplumsal, kültürel, eğitim, sağlık ve insan haklarının korunması alanında incelemeler yapar.
- > **Vesayet Konseyi** : Vesayet altında ülke kalmaması nedeniyle şu an fiilen görevi yoktur.
- > **Uluslararası Adalet Divanı** : BM'nin temel yargı organıdır. 5'i daima üyelerin uyuşgunu taşımak üzere 15 bağımsız yargıçtan oluşur (madde 38). UAD'nın 2 tür yetkisi vardır: biri danışma görüşü diğeri ise uyuşmazlıkların çözümü; sadece devletler arası uyuşmazlıklara bakar. uö.ler, bireyler başvuruda bulunamaz. Uyuşmazlıklardaki kararları bağlayıcıdır.
- > **Sekreterlik** : Diğer organlar tarafından kendisine verilen görevleri yerine getirmekle görevlidir (madde 98). İdari yapıdır, tanınan yüz sekreterdir. Yaptırım değil temsil gücü vardır.

Danışma görüşüne kimler başvurabilir?

- BM Danışma Görüşü, **Uluslararası Adalet Divanı (UAD)** tarafından verilen hukuki bir görüş olup, bağlayıcı bir karar değildir. Bu mekanizma, yalnızca BM ve belirli yetkiye sahip organları ya da uzmanlaşmış kuruluşlar tarafından talep edilebilir. Genellikle uluslararası hukuki meselelerin aydınlatılması ya da uyuşmazlıkların çözümünde yönlendirici bir rehber olması gerektiğinde bu mekanizmaya başvurulur.
- Danışma görüşü isteme yetkisine sahip olanlar: Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, BM Şartı kapsamında yetkilendirilmiş diğer organlar ve BM'ye bağlı kuruluşlar (örneğin UNESCO, WHO, IMF gibi uzmanlık kuruluşları).
- **Bireyler** ve **devletler** doğrudan BM Danışma Görüşü talep edemezler. Ancak, bir devletin ya da konunun, BM organlarının gündemine girmesi ve o organın Danışma Görüşü talep etmesi mümkündür

Avrupa Topluluğu(AB)

- Eski adıyla Avrupa Ekonomik Topluluğu, 1993 yılından beri Avrupa Birliği adını taşımaktadır. 27 üyesi bulunmaktadır : Federal Almanya, Fransa, İtalya, Hollanda, Belçika, Lüksemburg, İngiltere, Danimarka, İrlanda, Yunanistan, İspanya, Portekiz, Avusturya, Finlandiya, İsveç, Polonya, Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Slovenya, Letonya, Litvanya, Estonya, Malta, “Kıbrıs Cumhuriyeti”, Romanya ve Bulgaristan.
- A.T’nin 1957 Roma Andlaşması ile ilk belirlenen temel amacı bir gümrük birliği ve giderek bir ekonomik birlik kurulması olmuştur (Madde 2).
- Ulusüstü olarak nitelendirilir.

A.T’nin Organları : Konsey, Komisyon, Avrupa Parlamentosu, Avrupa Toplulukları Adalet Divanı, Sayıştay.

—> **Konsey** : Her üye devletin hükümet üyelerinden birinin katılımıyla oluşan bir organdır.

Konsey başkanlığını, devletlerin adlarının alfabe süresine göre üye bakanlar sırasıyla altışar aylık süreler için yaparlar. Roma Andlaşması’nın 145.maddesine göre Konsey’in görevi üye devletlerin genel politikaların eşgüdümünü sağlamak ve Andlaşmada öngörülen amaçları gerçekleştirmede karar vermektir. Roma Andlaşması’nın 148.maddesine göre, Konsey kimi kararlarını basit çoğunlukla alır. Ancak kimi durumlarda nitelikli çoğunluk ya da oy birliği de aranmaktadır. Nitelikli çoğunluk aranması durumunda üye devletlerin oylarının hesaplanması her devlete tanınan ağırlıklı oylar göz önünde tutularak yapılır.

—> **Komisyon** : 27 bağımsız üyeden oluşmaktadır. Üye devletlerin uyrukları arasından birer üye olarak seçilmektedir. Komisyon üyelerini görev süresi 4 yıldır. Komisyon başkanı ve 6 başkan yardımcısı 2 yıl süre için Komisyon üyeleri tarafından seçilirler. Komisyon her yıl topluluğun çalışmaları hakkında genel bir rapor hazırlar.

—> **Avrupa Paramentosu** : 785 parlementerden oluşmaktadır. Üyeleri her devlette halk tarafından doğrudan seçilmektedir. Parlamento başkanı ve yardımcıları üyeler arasından seçilir. Başlıca görevi denetim ve danışmadır.

—> **Avrupa Toplulukları Adalet Divanı** : Avrupa Topluluğu'nun ortak yargı organıdır. UAD ile karıştırmamak gerekir. 27 yargıcı vardır. Kararları bağlayıcıdır.

—> **Sayıştay** : 27 üyeden oluşur. Topluluğun hesaplarını denetlemektedir.

● **BM ve AB Kıyaslaması**

1. AB ulus üstü, BM klasik bir hükümetlerarası örgüt.

2. AB bölgesel, BM küresel.

3. BM'nin bağlayıcı karar alan Güvenlik Konseyi gibi organı var. Bölgesel güvenlik örgütlerinin kuvvet kullanabilmesi için BM Güvenlik Konseyi'nin onayı gerekir. NATO bir bölgesel güvenlik örgütüdür Güvenlik Konseyi'nin onayıyla ancak askeri müdahalede bulunabilir.

4. Organlar : Avrupa paramentosu ile genel kurul, Avrupa Komisyonu başkanı ile genel sekreteri, AB Adalet Divanı ile UAD'ı birbirine benzetebiliriz ancak karıştırmamak gerekir. AB ulusüstü bir örgüt olduğundan alınan kararlar üye devletleri ve üye devlet vatandaşlarını doğrudan bağlar. Avrupa sayıştayı var.

Kuvvet Kullanılması ve Silahlı Çatışmalar

- Kuvvet kullanılmasının ilke olarak genel biçimde yasaklanması [BM Andlaşması'nın](#)

[7.bölüm 2/4 maddesi](#) ile gerçekleştirilmiştir. Fakat buna rağmen birtakım kuraldışılıkların tanınması ve yasağa uymayarak fiilen kuvvete başvurma durumlarının varlığı nedeniyle bu konudaki uluslararası hukuk kurulları gelişimini günümüzde de sürdürmektedir.

—> Bir devletin ülkesi içinde örneğin ayaklanma ve iç savaş durumunda kuvvet kullanması bu yasağın dışında kalmaktadır. Self-determinasyon ilkesi uyarınca bağımsızlıklarını kazanma mücadelesi bir devletin iç güvenliği sorunu biçiminde değerlendirilmeyip uluslararası ilişkilerde kuvvet kullanılmasının yasaklanması ilkesi kapsamında değerlendirilmektedir.

—> BM Andlaşması'nın 2/4 maddesi “herhangi bir başka devlet”e karşı kuvvet tehdidini ve kullanılmasını yasakladığı için BM üyesi olmayan devletlere karşı girişilecek eylemleri de kapsamaktadır, bütün devletler için geçerlidir.

—> Yasaklamanın ilk koşulu amaçsal nitelikli olup kuvvet kullanımın ya da tehdidinin şu konularda yapılamayacağını belirtir : [bir devletin ülke bütünlüğüne karşı, bir devletin siyasi bağımsızlığına karşı, BM'nin amaçlarına karşı](#). Bir devletin ülke bütünlüğünü parçalamak ya da onun varlığına son vermek amacıyla kuvvet kullanılmasının yasaklandığı açıktır. İkinci koşul eylemin niteliğine dairdir. Silahlı kuvvet kullanma yasağı hem bir devletin düzenli askeri birliklerince yapılması durumu hem de devletin destekleyeceği, yardım edeceği silahlı gruplar ya da gönüllü birlikler gibi düzen dışı kuvvetlerce yapılmasını kapsar. (Nikaragua Davası)

—> Silahlı zararlar karşılık yasak kapsamındadır ancak ekonomik nitelikli zorlama yasağa dahil değildir.

Kuvvet Kullanmanın Hukuka Uygun Olduğu Durumlar

- **Meşru Savunma** : Bir devletin başka bir devletçe kendisine karşı girişilen hukuka aykırı kuvvet kullanma eylemine ani ve doğal olarak kuvvet kullanma yoluyla karşılık vermesidir. BM Andlaşması 51.madde doğal bir hak olduğunu belirtir. **Nikaragua Davası** da bu niteliği teyid etmiştir.

—> Meşru savunma hakkına başvurulabilmesi için silahlı saldırıya hedef olunması ana koşuldur. Meşru müdafaayla ilgili sorunlar da mevcuttur. İlk soru : Saldırı fiilen gerçekleşmiş olmalı mı, yoksa yakın saldırı olasılığına karşın önleyici meşru müdafa yapılabilir mi? (Irak örneği). Bu konuda fikir birliğine varılmamıştır ancak yazarların çoğu 51.maddeye dayanarak fiili bir saldırının gerekliliğini savunmaktadır.

—> İkinci soru : Meşru savunma hakkına başvurabilmek için saldırının düzenli silahlı kuvvetler tarafından yapılması gerekmekte midir yoksa bir devletin yardım ettiği düzen dışı kuvvetlerin eylemleri de bu nitelikte bir silahlı saldırı olarak kabul edilmekte midir? (Afganistan). Buna dair ilk koşul Güvenlik Konseyi değerlendirmesi saklı kalmak üzere saldırı olarak kabul edilecek eylem bu yönde ilk hareket eden devletin eylemi olacaktır. İkinci koşul takdiri Güvenlik Konseyi'ne ait olmak üzere bir eylemin saldırı olarak kabul edilebilmesi için bunun yeterli yoğunlukta olması gerekmektedir. Sınır olayları gibi küçük silahlı çatışmalar saldırı olarak değerlendirilmemektedir. BM genel kurulunun saldırının tanımı kararında saldırı eylemi olarak değerlendirdiği eylemler UAD tarafından Nikaragua Davası'nda teyid edilmiştir.

—> **UAD’a göre** de, silahlı saldırı eylemi yalnızca yabancı düzenli ordukların gerçekleştirdiği sınır-ötesi harekatı değil aynı zamanda “eğer bu harekat ölçüleri ve etkileri bakımından düzenli kuvvetlerce yapıldığında yalnızca bir sınır olayı olarak değil, fakat bir silahlı olarak değerlendirilecekse” düzensiz birlikleri de kapsar. Uygulanan uluslararası hukukta kuvvet kullanma yasağı kapsamına giren silahlı eylemlerin dolaylı kuvvet kullanmayı içerenlerinin bir kısmı meşru savunma hakkına dayanılarak kuvvet kullanılmasına olanak vermeyebilir. Başka devletlerden yardım ve destek görseler bile sonuçta eylemlerini kendi inisiyatifi ile ve kendi adına gerçekleştiren silahlı grupların bu eylemlerin BM Andlaşması’nın 51.maddesindeki anlamda bir silahlı saldırıyı oluşturup oluşturmadığı konusunu açıklığa kavuşturmamıştır.

—> Meşru savunma hakkına başvuran devlet **Güvenlik Konseyine aldığı önlemleri hemen bildirmekle yükümlüdür** ancak ilk saldırıya karşı meşru savunma hakkını kullanırken önceden Güvenlik Konseyi’ne bildirmesine ve izin almasına gerek yoktur. İlgili devletin önlemlerini bildirdikten sonra Güvenlik Konseyi’nin aldığı kararlara uyması zorunludur. 1999 NATO’nun Güvenlik Konseyi kararı almadan yaptığı Kosova Müdahalesi özelinde bağımsız bir komisyon kuruluyor ve tüm yolların denendiği dolayısıyla müdahalenin meşru olduğu kanısına varılıyor ancak uhde süren tartışmalardan biri olarak her “meşru” yasal olmayabilir.

—> **Meşru savunma hakkı kullanmanın kuralları** : kuvvete başvurulmasının gerekli bulunması ve verilen karşılığın saldırı ile orantılı olması. Burada sözü edilen gereklilik ile saldırıyı durdurmak için başka olanağın kalmaması, orantılılık ile saldırıyı durduracak ve etkilerini ortadan kaldıracak ölçüde kuvvete başvurulması kastedilmektedir. Bu koşul 51.maddede yer almaz ancak Nikaragua Davası kararlarından bu yana teamül hukukunun bir gereğidir.

—> Meşru savunma hakkının kullanımında silahlı saldırıya uğrayan devlet bunu tek başına karşılayabileceği gibi başka devletlerden yardım da alabilir. Tek başına yaptığı takdirde bireysel meşru savunmadan, başka devletlerden yardım aldığı anda ise [ortak/kolektif meşru savunma](#) denir. Ortak meşru savunma için saldırıya uğrayan devletin yardım çağrısında bulunması gerekir, 3.devlet kendiliğinden ortak savunma hakkını kullanmaya yeltenemez.

—> BM Andlaşması'nın 42.maddesi Güvenlik Konseyi'ne silahlı kuvvetlerin kullanılması konusunda karar alma yetkisi tanıdıktan sonra, 43.maddesi bu amaçla yapılacak özel bir askeri kuvvet oluşturulmasını öngörmektedir.

—> Sömürge altındaki toplulukların Self determinasyon hakkını sağlayabilmek için kuvvet kullanmaya başvurup vuramayacaklarının açık bir cevabı bulunmamaktadır. 1949 Cenevre Sözleşmeleri'ne ek 1977 tarihli protokolde “geleceğini kendisinin belirlemesi hakkı çerçevesinde sömürgeci üstünlüğe, yabancı işgaline ve ırkçı rejimlere karşı mücadele eden halkların silahlı çatışmaları”nın uluslararası çatışma biçiminde değerlendireceğini öngörmüş ve bu mücadelenin kuvvet kullanmayı da içerebileceğini üstü kapalı olarak tanımıştır. Birçok Batılı devlet bu protokole taraf değildir, BM Genel Kurulunda bu hususun öngörülmesi durumunda NATO devletlerinin karşı oy kullanması ya da tarafsız kalması nedeniyle evrensel bir kabul yoktur. Öğretide ise sömürge altındaki topluluklara self determinasyon kapsamında kuvvet kullanılmasına başvurma hakkı tanınmıştır, sömürge rejimi dışındaki ayrılıkçı çatışmalar buna dahil değildir.

Koruma Sorumluluğu (Responsibility to Protect - R2P)

—> Uluslararası hukukta, devletlerin kendi vatandaşlarını soykırım, savaş suçları, etnik temizlik ve insanlığa karşı suçlardan koruma yükümlülüğünü ifade eden bir ilkedir. Aynı zamanda, bu koruma sorumluluğunu yerine getiremeyen veya bu tür suçları bizzat işleyen devletlere karşı uluslararası toplumun müdahale etme sorumluluğunu da kapsar.

—> Koruma Sorumluluğu, 2005 yılında BM Genel Kurulu tarafından kabul edilen **Dünya Zirvesi Sonuç Bildirgesi**'nde açıkça tanımlanmıştır. Bu belge, özellikle soykırım ve insanlığa karşı suçlar gibi durumlarda uluslararası müdahaleyi meşru kılmaktadır. Ancak, müdahalelerin BM Güvenlik Konseyi tarafından onaylanması gerekir. Koruma Sorumluluğu ilkesi, teoride insani müdahaleyi meşru bir zemine oturtmayı hedefler. Ancak pratikte şu sorunlarla karşılaşır: Bazı devletler, koruma sorumluluğunun devletlerin egemenlik hakkını ihlal ettiğini savunur. Koruma sorumluluğu ilkesi bazı durumlarda siyasi çıkarlarla çeliştiği için tutarsız uygulanabilir. Libya (2011) gibi örneklerde, müdahalelerin istenmeyen sonuçlara yol açtığı eleştirilmektedir.

—> Sonuç olarak, koruma sorumluluğu, insan haklarının korunması adına önemli bir ilke olsa da, uygulama zorlukları ve siyasi çekişmeler nedeniyle tartışmalı bir konudur. Henüz bağlayıcı bir metinde yer almıyor. Kore Savaşı'nda gündeme gelen "barış için birlik" kararı mevcut. Güvenlik Konseyi veto nedeniyle işlemezse Genel Kurul devreye girer.

Lanzarote Sözleşmesi (Çocukların Cinsel Sömürü ve Cinsel İstismara Karşı Korunması için Avrupa Konseyi Sözleşmesi)

—> Avrupa Konseyi tarafından hazırlanmış bir uluslararası anlaşmadır. Sözleşme, çocukları cinsel sömürden ve cinsel istismardan korumayı amaçlar ve bu tür suçlarla etkin mücadele için taraf devletlere çeşitli yükümlülükler getirir. Lanzarote Adası'nda imzaya açıldığı için bu isimle anılır. Cinsel istismara uğrayan çocuklara yönelik rehabilitasyon ve destek hizmetleri sağlamak, cinsel suçlarla mücadelede etkin bir ceza sistemi kurmak, taraf devletler arasında bilgi paylaşımı ve koordinasyonu artırmak, çocukların, ebeveynlerin ve toplumun bilinçlendirilmesine yönelik tedbirler alınması, çocuk pornografisi, cinsel istismar, çocukların fuhuşa zorlanması gibi suçların cezalandırılması, çocuk mağdurların korunması ve davalar sırasında mağduriyetlerinin önlenmesi için özel prosedürler, çocukların dijital ortamda korunması ve çevrimiçi cinsel istismara yönelik önlemler almayı amaçlar.

Türkiye ve Lanzarote Sözleşmesi:

- Türkiye, bu sözleşmeyi **2011 yılında imzalamış** ve 2012'de onaylamıştır. Sözleşme, Türkiye'nin çocukların korunmasına yönelik politikalarını güçlendirmesi açısından önemli bir adım olmuştur. Türkiye, sözleşmeye taraf olduktan sonra çocukların cinsel istismara karşı korunmasına yönelik yasal düzenlemeler yapmıştır. Lanzarote Sözleşmesi, çocuk haklarını koruma konusunda uluslararası bir standart oluşturur ve taraf devletlere, bu tür suçlarla mücadelede ortak bir çerçeve sunar. Çocukların korunması açısından kapsamlı ve bağlayıcı bir metin olduğu için uluslararası hukukta büyük öneme sahiptir.

Terörizm(Tedhişcilik)

—> Terör kavramı devletin Fransız Devrimi'nde uyguladığı şiddetten doğmuştur. Daha sonra devlet dışı aktörlere kaymıştır. Terör nitelendirmesi politik bir nitelendirme değildir.

—> 1937 Sözleşmesi terörizm eylemini bir devlete yönelik olarak toplumda korku yaratmak amacı ile gerçekleştirilen şiddet eylemleri diye tanımlamaktadır. 1977 Avrupa Sözleşmesi ise terörist eylemleri şu biçimde sıralamaktadır: i) uçak kaçırma eylemleri; ii) uçaklara saldırı eylemleri; iii) diplomatlara ve uluslararası korunan kişilere saldırı eylemleri; iv) adam kaçırma, rehin alma ya da özgürlükleri yasadışı yollarla sınırlandırma eylemleri; v) bomba, roket, otomatik ateşli silahlar ve bombalı mektup ya da koli kullanarak gerçekleştirilen eylemler (mad. 1). Bu eylemlerden birini gerçekleştirmek, teşebbüs etmek ya da suç ortağı olmak terör suçu sayılmaktadır (mad. 1f).

—> Günümüz uygulanan uluslararası hukukunda terörizm konusunda halen iki önemli hukuksal sorunla karşılaşmaktadır. Bunların birincisi, hiçbir zaman yürürlüğe girmemiş olan 1937 Sözleşmesi dışında henüz genel kabul görmüş bir terörizm tanımının yapılmamış olmasıdır. Tartışılan sorun, terör yöntemlerini kullanan kimi bağımsızlık mücadelesi ya da mukavemet (resistance; resistance) hareketlerinin eylemlerinin terörizm sayılıp sayılmayacağıdır. Karşılaşılan ikinci sorun ise, giderek artan terör eylemleri ile hukuksal alanda nasıl mücadele edileceği konusundadır.

Mülteci Hukuku

- **Sığınma Hakkı** : Geleneksel olarak sığınma hakkı, bir devletin, uyruğunda bulunduğu ya da ikamet ettiği devletteki baskılardan kaçan yabancıların ülkesine girmesine ve ülkesinde kalmasına izin verme hakkını belirtmektedir.

—> Uygulanan uluslararası hukuktaki ana ilkeye göre bir devletin yabancılara ülkesinde sığınma hakkı tanıyıp tanımaması o devletin uluslararası yükümlülükleri ve ulusal mevzuatı çerçevesinde değerlendirilecek bir konudur. Devletlerin bu konuda bir andlaşma yükümlülüğü yoksa, devletlere yükümlülük getiren genel bir uluslararası yapılageliş kuralı ya da hukuk genel ilkesi bulunmamaktadır. U.A.D.'nın 1950 tarihli Sığınma Hakkı Davası'na ilişkin kararı bu konuda devletlerin hukuksal yükümlülüğünün varlığı yönünde bir görüş oluşturulamadığını vurgulamıştır. 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Bildirisi de, 14. maddesinde, herkesin zulüm karşısında başka ülkelere sığınma hakkı bulunduğunu bildirirken, bunun adi suçlular için uygulanamayacağını öngörmektedir. Bu hak suçluları adaletten kaçırmak amacıyla keyfi biçimde kullanılamaz. Uygulamada çok büyük ölçüde siyasal suçlara bağlı olarak kullanılmaktadır.

—> Uluslararası hukukun bu konuda getirdiği ikinci koşul, eğer ilgili devletler arasında aksini düzenleyen bir andlaşma ya da bölgesel bir yapılageliş kuralı yoksa, devletlerin diplomatik sığınmaya izin vermemesi gerektiği olmaktadır. Uygulamada, sığınma olayı fiilen iki biçimde gerçekleşebilmektedir: i) Ülkesel sığınma ii) diplomatik sığınma. Bununla birlikte, bir devletin başka bir ülkedeki diplomasi temsilciliğine sığınan bir kişiyi, ilke olarak, ülke devletine teslim etme yükümlülüğü de yoktur

—> Devlet bir sığınmacılar andlaşmasına tarafsız, bu andlaşmada kurallara uygun olarak, sığınma arayan yabancıları ülkesine kabul etmek ve onlara **sığınmacı (eski adıyla mülteci) statüsünü** tanımak zorundadır. Buna karşılık, herhangi bir andlaşma yükümlülüğü altında olmadan, çok çeşitli insancıl ya da siyasal nedenlerle, ülkesinde sığınma arayan yabancıları (asylum seekers) ülkesine kabul eden bir devlet uygulanan uluslararası hukukun bugünkü durumunda, bu sığınma arayanı sığınmacı statüsü tanıyıp tanımamakta serbesttir. 1977 yılından bu yana BM Genel Kurulunda Sığınmacılar Yüksek Komiserliği'nin faaliyetlerine ilişkin olarak **"sığınmacılar ve yer değiştirmiş kişilerden"** söz edilmeye başlanmıştır. Karışıklık yaşanmaması adına aynı devlet ülkesinde topluca nüfus hareketlerine olan kişilere "ülke içinde yer değiştirmiş kişiler" (internally displaced persons) adı verilmesi yoluna gidilerek "yer değiştirmiş" kişiler deyimini uluslararası sığınma olayları için ayırma yoluna gidilmektedir.

—> Sığınma arayanların bir yabancı devlet ülkesine girmek istemeleri sırasında sınırdan geri çevrilip çevrilemeyeceği ya da bir kere ülkeye girdikten sonra kaçtıkları devletin ülkesine iade edilip edilemeyecekleri konusuna dair **Geri vermeme (non-refoulement) ilkesi**, 1951

Sığınmacılar Sözleşmesinde ve 1969 Afrika Birliği Örgütünün Sığınmacılar Sözleşmesinde (mad. 2) açıkça yer almaktadır. Buna karşılık, herhangi bir andlaşma hükmü ile bağlı olunmayan durumlarda devletlerin kendilerini serbest kabul ettiği izlenimi edinilmektedir.

—> **Güvenli bölge**, bir ülkenin topluca sığınma arayan kişileri kendi ülkelerinde bu tür alanlarda tutarak uluslararası korumadan yararlandırmaya çalışmasıdır. En tanınmış uygulaması "Körfez Savaşı" sonrası Iraklı peşmergeler için Kuzey Irak'ta güvenli bölgeler kurulması olmuştur.

—> Mülteci ve göçmen işçi uluslararası hukukta tanımları olan statülerdir. Uluslararası Göç Örgütü göçmen için bir tanım yapar ancak hukuki değildir, dolayısıyla uluslararası hukukta göçmenin tanımı yoktur. Göçmen veya mülteci hakkı denilince akla Uluslararası Göç Örgütü ve BM Mülteciler Yüksek Komiserliği gelir. Mültecilerle ilgili temel metin 1951 tarihli Cenevre Sığınmacılar Sözleşmesi'dir.

1951 Cenevre Sığınmacılar Sözleşmesi

- 1951 Sözleşmesi ve 1967 tarihli ek protokol bu konuda taraf devletlere birtakım yükümlülükler getirmektedir. Böylece, sözleşmeye taraf olan devletler ülkelerine sığınmak isteyen çeşitli ayrımcı baskılar altındaki kişileri sığınma istemine neden olan olayların Avrupa'da geçmiş (AB üye devletler) olması şartıyla ülkelerine kabul etmek ve onlara sığınmacı statüsü tanımak zorundadır. Ek protokol ile bu madde "tüm dünya" olarak değiştirilmiştir. Sözleşmenin 1. maddesi bu konuda taraf devletlere seçenek arasında seçme hakkı tanımaktadır. Türkiye anılan sözleşmeye taraftır ancak protokole transit ülke olması sebebiyle meydana gelebilecek kalıcı mülteci durumundan çekindiği için [mekansal/coğrafi çekince](#) koymuştur. Türkiye yalnızca Avrupa'daki olaylara bağlı olarak sığınma hakkı ve statüsü tanımak yükümlülüğü altında bulunmaktadır.
- Sözleşmenin 1. maddesinde bulunan mülteci tanımı : Irkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulme uğrayacağına dair haklı bir korku taşıyan ve bu sebeplerle vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan, o ülkenin korumasından yararlanamayan veya söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen kişi bu sebeple uluslararası bir sınır aşmak durumundadır.

—> Mülteci kişinin başka bir ülkenin yetki alanında, vatansızsa daimi ikametinin dışında bir sınırdaki olması gerekir. 1951 Sözleşmesine Asya ülkelerinin çoğu taraf değildir. Taraf devletler 1951'i esas alarak iç hukuklarını düzenlemiştir

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

- 6458 sayılı YUKK, 11 Nisan 2014'te yürürlüğe girmiştir ve Türkiye'nin göç yönetimini düzenleyen en kapsamlı yasadır. Amacı, yabancıların Türkiye'ye giriş ve kalış koşullarını, sınır dışı edilme süreçlerini, uluslararası koruma türlerini ve ilgili usulleri düzenlemektir. YUKK kapsamında üç tür uluslararası koruma tanımlanmıştır:
 - **Mülteci:** Avrupa ülkelerinden gelen ve 1951 Cenevre Sözleşmesi kapsamında koruma talep eden kişiler.
 - **Şartlı Mülteci:** Avrupa dışındaki ülkelere gelen ve mülteci statüsüne uygun kişiler
- 3.güvenli ülke bulunana dek kalırlar
- **İkincil Koruma:** Mülteci statüsüne uygun olmayan ancak ülkelerine döndüklerinde ciddi zarar görme riski taşıyan kişiler. Ölüm cezasına çarptırılma ya da infaz edilme, işkence, insanlık dışı veya onur kırıcı muameleye maruz kalma, yaygın şiddet, silahlı çatışma ya da ciddi tehditler nedeniyle hayatını veya güvenliğini kaybetme riski altında olması durumlarında sağlanır. Bu koruma türü, özellikle savaş bölgelerinden kaçan kişiler veya kitlesel çatışma mağdurları için hayati önem taşır.
- Kitlesel akın durumlarında, temel ihtiyaçların karşılanması ve güvenliğin sağlanması amacıyla geçici koruma sağlanması durumu mevcuttur.

Geçici Koruma Yönetmeliği

- 22 Ekim 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir ve özellikle **Suriye iç savaşı** sonrası Türkiye'ye kitlesel göç eden Suriyeliler gibi geniş kitlelere yönelik geçici koruma rejimini düzenlemek için hazırlanmıştır. Geçici koruma, ülkesinden kitlesel olarak kaçan ve acil koruma ihtiyacı duyan yabancılara sağlanan hukuki statüdür. Türkiye, bu kişilere iade etmeme (non-refoulement) ilkesi çerçevesinde koruma sağlamayı taahhüt eder. Suriye'den gelen yabancılar başta olmak üzere kitlesel göç eden kişiler. Yönetmelik, bireysel koruma taleplerinden ziyade toplu hareket eden insan gruplarını kapsar. Temel bir ilke olan ve iç hukukta bulunan geri göndermeme ilkesi kapsamında geçici koruma altındaki kişilerin, geldikleri ülkede hayati tehlikeyle karşı karşıya kalacakları durumlarda sınır dışı edilmesi yasaktır.
- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu daha genel bir çerçeve sunar ve tüm yabancıları ve uluslararası koruma türlerini kapsar. Geçici Koruma Yönetmeliği özellikle kitlesel göç eden grupları hedef alır ve geçici bir hukuki statü sağlar.
- Bu iki düzenleme, Türkiye'nin göç ve iltica politikalarının temelini oluşturur. Özellikle Türkiye'nin coğrafi konumu ve bölgesel krizler nedeniyle, bu düzenlemeler hem bireysel hem de kitlesel göç hareketlerinin yönetilmesinde önemli bir rol oynamaktadır.
- 2016'da Avrupa ve Türkiye arasında yapılan mutabakatı ilticayı dışsallaştırıyor. Avrupa ilticayı kendi sınırları dışında halletmeye başlıyor. Belirli bir coğrafi bölgeden gelen başvuruları Avrupa ülkeleri değil mutabakata vardığı ülkelerin değerlendirmeye alması.

ULUSLARARASI DENİZ HUKUKU

- Uygulanan uluslararası hukuk bakımından deniz, iki niteliğe bağlı olarak belirlenmektedir:
i) tuzlu su alanı olma; ii) tüm dünya yüzeyinde doğal bir ulaşım-iletişim alanı oluşturma.
- İnsanlığın denizlerden yararlanması iki ana amaca yöneliktir i) ulaşım ve iletişim;
ii) doğal kaynakların ve zenginliklerin kullanılması işletilmesi.
- Uygulanan uluslararası hukukun bize gösterdiği gibi, devletin egemenliği altında bulunmayan açık deniz alanlarında 17. yüzyıldan bu yana deniz ulaşımında serbestlik ilkesi mevcuttur. Nitekim, bu ilke U.S.A.D.'nin Lotus Davası'na ilişkin kararında da açıkça doğrulanmaktadır
- Deniz hukukunda hakça ilkeler çok önemlidir. TR'nin Yunanistan'la yaşadığı sorunlarda altını çizdiği ilkeler
- Açık deniz tüm devletlerindir.

TÜRKİYE ve KAVRAMLAR

1. **Esas Çizgi:** Kıyı devletlerinin karasularını ölçmeye başladığı, genellikle deniz seviyesinin en düşük olduğu noktalar boyunca çizilen hayali hattır.

—> Türkiye : 1973'e kadar körfezlerin olduğu bazı yerlerde düz ses çizgi uygulandı (İzmir Saros Edremit vs)

2. **Karasuları:** Kıyı devletinin kıyı şeridinden itibaren 12 deniz miline kadar uzanan, üzerinde tam egemenlik hakkına sahip olduğu deniz alanıdır.

—> Karadeniz ve Akdeniz'de karşılık esasına dayalı olarak 12 deniz mili, Ege'de 6 mil.

3. **Bitişik Bölge:** Karasularının ötesinde 24 deniz miline kadar uzanan, kıyı devletinin gümrük, sağlık, mali ve göçmenlik kurallarını uygulayabildiği deniz alanıdır.

—> Türkiye bitişik bölge ilan etmemiştir.

4. **Münhasır Ekonomik Bölge (MEB):** Karasularından itibaren 200 deniz miline kadar uzanan, kıyı devletinin doğal kaynakların araştırılması ve işletilmesi gibi ekonomik haklara sahip olduğu deniz alanıdır.

—> Türkiye : 1986'da Karadeniz'de ilan ediyor ancak diğer denizlerde yok.

5. **Kıta Sahaneliği:** Kıyı devletinin kara ülkesinin doğal bir uzantısı olan deniz tabanı ve toprak altı üzerindeki haklarını kapsayan, genellikle 200 deniz mili veya daha fazla uzanabilen bölgedir.

—> Türkiye : 1976'da Yunanistan ile yaşanan uyuşmazlıkta Türkiye UAD'ın yargı yetkisini kabul etmediği için mahkeme 1978'de yetkisizlik kararı vermiştir. Karadeniz ve Akdenizde vardır. TR-KKTC Kıta sahanlığı sınırlandırma antlaşması yapılmıştır.

EGE KITA SAHANLIĞI DAVASI

- Yunanistan, Ege Denizi'ndeki adalarında kıta sahanlığı hakkına sahip olduğunu iddia etmektedir. Türkiye ise, adaların kıta sahanlığı haklarının sınırlı olduğunu, ana kara kıta sahanlığı ile sınırlı ilişkisi bulunduğunu savunmaktadır. Yunanistan, Lozan Antlaşması'na ve 1958 Cenevre Deniz Hukuku Sözleşmesi'ne dayanarak adaların kıta sahanlığı olduğunu savunurken, Türkiye adil ve hakkaniyete dayalı bir sınırlandırma yapılması gerektiğini ileri sürmektedir.
- Türkiye, Ege Denizi'nde kıta sahanlığı olduğu iddia edilen alanlarda petrol arama faaliyetleri başlatmıştır. Yunanistan, bu alanların Yunan kıta sahanlığı içinde olduğunu iddia ederek itiraz etmiştir. Yunanistan, Türkiye'nin faaliyetlerini yasa dışı ilan etmiş ve konuyu Uluslararası Adalet Divanı'na taşımıştır. Aynı yıl, Yunanistan Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'na başvuruda bulunmuştur. Yunanistan, ICJ'den Türkiye'nin faaliyetlerini durdurmasını talep etmiştir. Divan, 1976 yılında verdiği kararında, taraflar arasında geçici önlemler alınmasını tavsiye etmiş ancak kıta sahanlığının sınırlandırılması hakkında esaslı bir karar vermemiştir.
- Bu dava, Türkiye'nin bu konuda uluslararası hukuka dayalı bir duruş sergilemesini sağlamıştır. Türkiye, Ege'de deniz yetki alanlarının "hakkaniyete uygun" bir şekilde paylaşılmasını savunmuş ve bu yaklaşım daha sonraki deniz hukuku anlaşmazlıklarına da rehberlik etmiştir (örneğin Doğu Akdeniz anlaşmazlıkları). Türkiye, deniz yetki alanlarıyla ilgili haklarını diplomatik ve hukuki zeminde savunmuş, bu da uluslararası arenada hukuki bir argüman geliştirme konusunda önemli bir deneyim oluşturmuştur.

- Dava, adaların kıta sahanlığı üzerindeki haklarının sınırlandırılması ve deniz yetki alanlarının paylaşımı konusunda uluslararası hukukun gelişimine katkıda bulunmuştur. Türkiye'nin vurguladığı "hakkaniyete uygun sınırlandırma" ilkesi, deniz hukukunda kıyı devletlerinin haklarının adil bir şekilde değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Bu dava, deniz yetki alanları konusunda uluslararası camiada artan farkındalıkla birlikte, 1982 tarihli Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'nde (UNCLOS) yer alan "hakkaniyet" ilkesinin önemini pekiştirmiştir.
- Türkiye Ege kıta sahanlığı konusunda Yunanistan'a karşı bu denizin yarı kapalı bir deniz olduğunu ve dolayısıyla denizin bu niteliğine göre sınırlandırılmanın gerçekleştirilmesi gerektiğini çeşitli çerçevelerde dile getirmiş ve getirmektedir

İNGİLTERE-İZLANDA BALIKÇILIK DAVASI

- İzlanda ekonomisi, büyük ölçüde balıkçılığa dayalıdır. Morina balığı, ülkenin en önemli ekonomik kaynaklarından biridir. Ancak 20. yüzyılın ortalarına doğru, artan ticari balıkçılık nedeniyle balık stoklarında azalma başlamıştır. İzlanda, 1950'lerden itibaren kendi kıyılarına yakın denizlerde balık stoklarını koruma amacıyla kıta sahanlığını genişletmeye çalışmıştır. 1972 yılında İzlanda, tek taraflı bir kararla balıkçılık bölgesini **50 deniz milinden 200 deniz miline** çıkardığını ilan etmiştir. İngiltere, İzlanda'nın bu kararına karşı çıkarak, İzlanda'nın 200 mil ilanını uluslararası hukuka aykırı bulmuştur. İngiltere'ye göre, açık denizler üzerinde ulusal yetki kullanımı sınırlı olmalıydı. İngiliz balıkçı tekneleri, İzlanda'nın ilan ettiği 200 millik alanda balıkçılık yapmaya devam etmiştir. 1970'lerde iki ülke arasında bu anlaşmazlık nedeniyle **askeri gerilimler** yaşanmıştır. İzlanda, İngiliz balıkçı teknelerini durdurmak için kıyı muhafaza gemileriyle sert önlemler almış, İngiltere ise askeri deniz kuvvetlerini devreye sokmuştur.
- 1974 yılında İngiltere, İzlanda'nın tek taraflı 200 millik balıkçılık bölgesi ilanının hukuka aykırı olduğu iddiasıyla **Uluslararası Adalet Divanı'na (ICJ)** başvurmuştur. İzlanda ise Divan'ın bu konuda yargı yetkisini kabul etmediğini belirtmiştir. Divan, İzlanda'nın uluslararası hukuk çerçevesinde tek taraflı olarak 200 millik balıkçılık bölgesi ilan edemeyeceğine hükmetmiştir. Ancak Divan, İzlanda'nın ekonomik bağımlılığı nedeniyle balıkçılık kaynaklarını koruma konusunda "özel hakları" olduğunu belirtmiştir.

- İzlanda'nın 200 millik balıkçılık bölgesi ilanı, daha sonra 1982 tarihli **Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (UNCLOS)** kapsamında kabul edilen **MEB kavramına** ilham kaynağı olmuştur. UNCLOS'a göre kıyı devletleri, 200 deniz miline kadar deniz kaynakları üzerinde münhasır haklara sahiptir. Dava, kıyı devletlerinin doğal kaynakları koruma ve yönetme hakkını uluslararası hukuk çerçevesinde güçlendirmiştir. Aynı zamanda bu hakların diğer devletlerin açık denizlerdeki serbestlik ilkesini ihlal etmemesi gerektiği vurgulanmıştır. İzlanda'nın ekonomik bağımlılığı nedeniyle balıkçılık kaynaklarını koruma konusunda "özel haklarının" tanınması, uluslararası hukukun ekonomik ve coğrafi eşitsizlikleri dikkate alması açısından önemlidir. Dava, deniz alanlarındaki anlaşmazlıkların askeri yöntemlerle değil, uluslararası hukuk ve müzakere yoluyla çözülmesi gerektiğini bir kez daha göstermiştir.
- Türkiye'nin **Doğu Akdeniz ve Ege Denizi'ndeki kıta sahanlığı ve deniz yetki alanları** ile ilgili tezleri, İzlanda'nın balıkçılık haklarıyla ilgili taleplerine benzerlik göstermektedir. İzlanda'nın "ekonomik bağımlılık" argümanı, Türkiye'nin kıta sahanlığı ve MEB anlaşmazlıklarında "hakkaniyet" vurgusunu destekler niteliktedir. İngiltere-İzlanda Balıkçılık Davası, deniz hukuku ve münhasır ekonomik bölge kavramlarının gelişiminde dönüm noktalarından biridir. Dava, kıyı devletlerinin ekonomik bağımlılıklarını koruma haklarının tanınması ve deniz kaynaklarının adil paylaşımı ilkeleri açısından uluslararası hukuka önemli katkılar sağlamıştır. Bu anlaşmazlık, modern deniz hukuku düzenlemelerinin ve UNCLOS'un temel taşlarını oluşturmuş ve deniz yetki alanlarına dair anlaşmazlıkların uluslararası hukuk çerçevesinde çözülmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Kuzey Denizi Kıta Sahanlığı

- Almanya, Hollanda ve Danimarka arasındaki Kuzey Denizi'nde kıta sahanlığı sınırlarının belirlenmesi konusunda bir anlaşmazlık ortaya çıkmıştır. Hollanda ve Danimarka, kıta sahanlığı sınırlarının **eşit uzaklık yöntemi** ile belirlenmesi gerektiğini savunmuştur. Almanya ise bu yöntemin kendisine haksızlık yaratacağını, çünkü Almanya'nın kıyı hattının diğer iki ülkeye göre **daha kısa** olduğunu iddia etmiştir. Almanya, sınırların **hakkaniyet ilkesi** çerçevesinde belirlenmesini talep etmiştir. Üç ülke arasında müzakereler sonuçsuz kalınca, mesele 1967 yılında Uluslararası Adalet Divanı'na taşınmıştır.
 - 1969 yılında Uluslararası Adalet Divanı şu önemli prensipleri ortaya koymuştur:
 1. Eşit Uzaklık İlkesi : Divan, eşit uzaklık yönteminin **1960 Cenevre Kıta Sahanlığı Sözleşmesi'ne** taraf olmayan Almanya için bağlayıcı olmadığını belirtmiştir. Yani, eşit uzaklık ilkesi genel uluslararası hukukta **teamül (örf ve adet) kuralı** haline gelmemiştir.
 2. Hakkaniyet İlkesi: Divan, kıta sahanlığı sınırlarının belirlenmesinde hakkaniyetin (eşitlik ve adalet) temel bir unsur olduğunu vurgulamıştır. Her bir devletin coğrafi, ekonomik ve jeolojik koşulları dikkate alınmalıdır. Bu doğrultuda: Kıyı uzunluklarının farklılığı gibi durumlar sınır belirlemede göz önünde bulundurulmalıdır. Sadece eşit uzaklık değil, diğer **hakkaniyet ölçütleri** de uygulanmalıdır.
- > Divan, kıta sahanlığının **doğal bir uzantı** olduğunu ve bir kıyı devletinin kıta sahanlığı üzerindeki haklarının sadece kıyı uzunluğuna bağlı olmadığını vurgulamıştır. Divan, sınır anlaşmazlıklarının çözümünde devletler arasında müzakerelerin önemini hatırlatmıştır.

- Dava, kıta sahanlığı sınırlarının belirlenmesinde **eşit uzaklık ilkesinin** tek başına yeterli olmadığını ve **hakkaniyet ilkesiyle dengelenmesi gerektiğini** ortaya koymuştur. Bu, gelecekteki sınır belirleme davalarında bir emsal oluşturmıştır. Divan, eşit uzaklık ilkesinin uluslararası teamül hukuku niteliği taşımadığını belirtmiştir. Bu durum, uluslararası hukukun **esnek bir yapıya** sahip olduğunu göstermektedir. Divan, kıta sahanlığı haklarının doğal bir uzantıdan kaynaklandığını vurgulamış ve bu ilke, deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasında önemli bir rol oynamıştır.
- 1982 yılında kabul edilen **BM Deniz Hukuku Sözleşmesi (UNCLOS)**, kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge gibi kavramların tanımlanmasında bu davayı temel almıştır.
- Divan, kıta sahanlığı sınırlarının belirlenmesinde coğrafi faktörlerin yanı sıra, ekonomik ve sosyal adaletin göz önünde bulundurulması gerektiğini vurgulamıştır. Bu dava, uluslararası uyuşmazlıkların çözümünde devletler arası müzakerelerin ve diyalogun önemini göstermiştir. Hukuki mekanizmalar destekleyici rol oynarken, müzakereler birincil çözüm yolu olarak vurgulanmıştır.
- **Kuzey Denizi Kıta Sahanlığı Davası**, uluslararası deniz hukukunun gelişiminde önemli bir dönüm noktasıdır. Dava, deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasında **hakkaniyet ilkesinin** uygulanmasının önemini ve **eşit uzaklık ilkesinin** sınırlarını göstermiştir. Bu dava, aynı zamanda kıta sahanlığı haklarının doğal uzantıya dayandığını ve coğrafi gerçeklerin uluslararası hukuk çerçevesinde adil bir şekilde değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koyarak, modern deniz hukuku uygulamalarına rehberlik etmiştir.

MONTRÖ BOĞAZLAR SÖZLEŞMESİ

- Montrö Boğazlar Sözleşmesi, 20 Temmuz 1936 tarihinde İsviçre'nin Montrö şehrinde Lozan yerine imzalanmıştır. Lozan'ın önemli özelliği konsey olmasıdır.
- Montreux Sözleşmesi, ilke olarak, 20 yıllık bir süre için yapılmıştır (mad. 28/1). Ancak, Sözleşmenin 1 . maddesinde kabul edilen Boğazlardan geçiş serbestliğinin süresi sonsuz olarak belirlenmiştir (mad. 28/2). Taraflar fesih ya da madde değişikliği talep edebilir.
- Türkiye'nin egemenlik haklarını güçlendiren ve Karadeniz'in güvenliğini sağlayan bu sözleşme, Türkiye'nin boğazlar üzerindeki kontrolünü uluslararası hukuka uygun şekilde düzenlemiştir. Sözleşme, Çanakkale Boğazı, İstanbul Boğazı ve Marmara Denizi'ni kapsar ve Türkiye'nin stratejik konumunu güçlendiren en önemli uluslararası antlaşmalardan biridir.
- Montrö'nün imzacıları : Avusturya, Fransa, Japonya, Romanya, Türkiye, SSCB, Yunanistan, Bulgaristan, Birleşik krallık, İtalya(1938'de taraf olacak). Günümüzde Japonya taraf değil. SSCB dağıldıktan sonra sadece Rusya Federasyonu ve Ukrayna taraftır.
- Bazı antlaşmalar objektif statü yaratır ve tüm devletleri bağlar. Rusya ve Ukrayna BM'ye bağımsız olarak taraf oldukları için statüleri farklıdır. Kıbrıs'ın statüsü tartışmalı, taraf olma durumu bilinmiyor. Halefiyet durumunda olan devletler depozitöre başvurmalı. Gürcistan başvurmamış. SSCB ve Yugoslavya dağıldıktan sonra kurulan devletler başvurursa durum tartışmalı hale geliyor çünkü sözleşmenin kişi kısıtlaması var.

- Sözleşme, Türkiye'ye Çanakkale ve İstanbul Boğazları üzerinde tam kontrol ve savunma hakkı tanımıştır. Bu, Lozan Boğazlar Sözleşmesi'nde kurulmuş olan uluslararası denetim rejimini sona erdirmiştir. Barış zamanında Karadeniz'e kıyısı olmayan ülkelerin askeri gemilerinin geçişi sınırlandırılmıştır. Barış zamanında ticari gemilere geçiş serbestisi tanınmıştır. Savaş zamanında ise Türkiye tarafsız ise geçiş serbesttir; Türkiye savaşta ise ticari gemilerin geçişi Türk hükümetinin iznine tabidir. Türkiye, savaş durumunda veya kendisini yakın bir savaş tehdidi altında hissettiğinde, Boğazlardan geçişleri düzenleme hakkına sahiptir.
- Montrö, günümüzde Karadeniz'deki deniz trafiği ve güvenlik açısından hala kritik bir rol oynamaktadır. Özellikle Ukrayna-Rusya Savaşı sırasında Türkiye'nin savaş gemilerinin geçişini engellemesi, Montrö'nün modern uluslararası krizlerde önemini göstermiştir. Boğazlardan geçen petrol tankerleri ve ticari gemilerin artan trafiği, Montrö'nün ticaret ve çevresel güvenlik açısından yeniden değerlendirilmesini gerektirmektedir. Montrö Boğazlar Sözleşmesi, hem Türkiye'nin güvenliği hem de Karadeniz'in barış ve istikrarı açısından kritik bir düzenleme olarak uluslararası deniz hukukunun temel taşlarından biridir. Montrö Sözleşmesi, uluslararası boğazlar rejimi konusunda özgün bir örnek oluşturur. Montrö, kıyı devletinin (Türkiye'nin) stratejik su yolları üzerindeki güvenliğini sağlama hakkını tanımış ve bu hakkı uluslararası hukuk çerçevesinde korumuştur. Karadeniz'e kıyısı olmayan ülkelerin askeri varlığını sınırlandırarak bölgesel güvenlik sağlanmıştır. Özellikle Soğuk Savaş dönemi ve günümüzde Montrö, Karadeniz'in bir "savaş alanına" dönüşmesini engelleyen bir denge unsuru olmuştur.

Temel Uluslararası Andlaşmalar

1)1958 Cenevre Açık Deniz Sözleşmesi

- 4 sözleşme ve bir ihtiyari protokolden oluşur. Türkiye bu andlaşmaların hiçbirine taraf olmamıştır.

2)1982 BM Deniz Hukuku Sözleşmesi (Montegobay Sözleşmesi)

- Montegobay Sözleşmesi, 10 Aralık 1982’de Jamaika’nın Montego Bay kentinde imzalanmış ve 1994 yılında yürürlüğe girmiştir. 1958 yılında kabul edilen Cenevre Deniz Hukuku Sözleşmeleri’ni temel almış, ancak birçok yeni düzenlemeyle deniz hukuku alanında geniş bir çerçeve sunmuştur. Montego Bay Sözleşmesi, deniz hukuku alanında temel bir uluslararası anlaşma olarak, küresel barış ve kaynak yönetimi açısından büyük bir öneme sahiptir. Ancak, bazı büyük devletler (örneğin, ABD) sözleşmeye taraf olmamıştır ve bu da sözleşmenin tam anlamıyla evrensel bir uygulama alanı bulmasını engellemiştir. Taraf sayısı 170’dir. AB 1988’de taraf olmuştur. Çin, Rusya taraf. ABD, TR taraf değildir. Çekinceye izin vermez.

—> 1982 BM Deniz Hukuku Sözleşmesi’nin 11.Bölümünün uygulanmasına ilişkin anlaşma 1994’te geçici olarak yürürlüğe girdi, kesin olarak 1996’da.

—> 1982 BM “ “ “ Balık Stokları’nın Korunması

—> 2023 BM “ “ “ kapsamında ulusal yetki alanının dışındaki alanların deniz biyoçeşitliliğinin korunması ve sürdürülebilir kalkınma planı : Türkiye buna imza atıyor ancak buna imza attığı için Montegobay’a da imza atmadığını belirtiyor. Uluslararası Deniz Yatağı Konseyi’ne sadece 1982 antlaşmasına üye olan devletler girebiliyor. TR gözlemcidir.

Uluslararası Hukukun Tanımladığıyla: Devlet Türleri

1) Üniter Devlet: Bütün kamu otoritesinin tek elde toplanması, birimlerin tek bir elde toplanması durumudur. Yani bir devlet parlamentosu ile kanun yapıp, yürütme organıyla uygulayıp, yargı organıyla denetliyorsa ve bu üç organ arasında bir bağ varsa bu devlet üniter yapıdadır. (Ulus devletle karıştırılmamalıdır). Örnek: Türkiye Cumhuriyeti

2) Bileşik Devletler:

a. Federasyon: Federal devlet ve federe devlet, kamu yetkisinin parçalandığı devlet türleridir.

Federal Devlet bütün devlete ait olandır. Federe Devlet eyaletlerin hepsi birer devlettir.

b. Konfederasyon: konfedere devletlerin federe devletlerle kıyasla daha fazla etkisi vardır. O kadar sıkı değildir. Uluslararası ilişkilere girme yetkisi var ama kullanmıyorlar. Özellikle dışişleri ve savunma konusunda tüzel kişi etkisi mevcuttur.

3) Protektora: himaye, manda, vesayet. Yeni ortaya çıkan devletlerin başka devletlere bağlı olması durumunu ifade eder. Bu durum genellikle savunma durumunda gerçekleşir. Sonsuza dek sürmez devredilmesi gerekir ve uluslararası hukuk kabul etmelidir. Özellikle de sömürge devletlerin bağımsızlıklarını kazanmaları sonrası dış politikada kendilerine rehberlik edecek bir devlet aramaları ile ortaya çıkmıştır. Örnek: İngiliz Milletler Topluluğu

—> Federal ve Federe devletlere ilişkin not; ABD’de örneğiyle, Federallerin kendi yargıları var, kendi parlamentoları var ve bir başkanı var (governor). Kendi (coğrafi anlamda) ülkesi de var ama uluslararası hukuk bakımından devletlerle devlet olarak ilişkiye girme yetkileri yok.

ABD 51 eyaleti temsilen dış ilişkileri yürütür. Yani eyaletlerde kamu otoritesi var ama bağımsız değiller.

Halefîyet; Ardıl, halef olma durumu

Üç şekilde ortaya çıkabilir.

1) Devletin ülkesinin bir başka devlete geçmesi (topraklarının) el değıştirmesi. Örnek:

Sudan'a ait olan ülke Güney Sudan'a geçiyor, el değıştirme söz konusu. Her iki devletin de mevcudiyeti devam ediyor.

2) Birleşme yoluyla halefîyetin ortaya çıkması. İki ya da daha çok devlet yeni bir devlet oluşturabilir ya da bir devlet diğerine katılır yeni devlet veya katılma yoluyla halefîyet denir.

Devletler yeni devlet oluşturdıklarında önceki devletlerin yükümlölükleri ile (sınır antlaşmaları hariç) bağılı değildirler. Ayrılmanın, katılmanın ve yeni devletin bu konuda kuralı aynıdır. Sınır antlaşmaları tanınmak zorundadır çünkü aksi halde uluslararası güvenliğı ve barışı tehlikeye atar. Siyasi sözleşmeler istek halinde tanınır çünkü o devletin kendi karakterine hastır. Bu sözleşmeleri tanımak zorunlu değildir.

Yeni devlet: Çekoslovakya ayrıldı, Çekya ve Slovakya kuruldu.

3) Ayrılma halefîyet hakkı: Tartışmalı bir konudur.

Devletin Yetkisi

- Devletin Yetkisi; devletin egemenlik etkilerinden kaynaklanan kişisel ve ülkesel yetkileri vardır. Devletin kişiler üzerinde (kişisel yetki) ve yer itibari ile (ülkesel) yetkileri mevcuttur. Bu ülkesel yetki, kişisel yetkiye nazaran daha baskındır.
- Kişisel yetki: Uyrukları üzerinden söz konusudur, uyrukları yurtdışında bulunduklarında ise devletin kişisel etkisinin gücü azalır ve artık zor kullanmayı içeremez zira orada artık ülke devletinin ülkesel yetkisi üstün gelmektedir.
- Ülkesel yetki: Ülkesel yetkiler çok geniştir, yasama, yürütme ve yargı yetkilerini kapsar. Devlet ülkesinde zor, şiddet kullanma tekeline sahip tek meşru yapıdır. Ülkesel yetkiler münhasır, genel ve tamdır.
- Bir devlet egemenliğine dayanarak,
 - Yasama (kanun koyar)
 - Yürütme (koyduğu kanunları uygular)
 - Yargı (kanunların uygulanmasından doğan uyuşmazlıkları çözer).

Yasama yetkisi: Devletler başka ülkelere yaşama yapabilirler ancak uygulaması olmaz bu nedenledir ki devletler yaşama yetkisini sadece kendi ülkesinde kullanabilirler. 1927 Lotus Bozkurt davasındaki gibi açık denizde gerçekleşen gemi kazasında hayatını kaybeden Türk vatandaşları TCK'nın altıncı maddesinde geçen ifadelerden dolayı Fransız gemi kaptanı kovuşturmaya tabi olması gibi Türkiye'nin meşru menfaati bulunan kanunların konulması ve uygulanması devletin yasama etkisinin bir sonucudur ve aynı zamanda uluslararası hukuka uygundur.

Yürütme yetkisi: Yürütme yetkisi ile alınan kararlar sadece devletin kendi ülkesinde

uygulanabilir. Kural olarak devletin bir başka devlette yürütme yetkisini kullanması söz konusu değildir. Yani bir ülke başka bir ülkedeki zanlıyı tutuklayamaz. Devlet egemenliğine dayanarak tutuklama işlemine ülke dışında gerçekleştiremez. Maliye ile ilgili denetim, teftiş yapamaz yani başka bir ülkedeki kendi vatandaşını şirketini denetle yemez. Mahkemeleri vasıtasıyla bir başka ülkedeki davalıya tebligat gönderemez. Benzer bir şekilde ordu birlikleri ile bir başka ülkenin sınırını geçip operasyon yapamaz.

- Ancak söz konusu hallerin iki ülkenin bir antlaşma yapması ve bu yetki kısırlılığının önüne geçmesi durumunda uygulanabilir.
- Uluslararası Adalet Divan'ı, Lotus davasında bir devlet yetkisini kendi ülkesinde kullanır ve uluslararası hukukun bunun için verdiği yerler dışında kullanması yasaktır yani yetki ülkeseldir kararını vermiştir.

Yargı yetkisi: bir devlet sınırsız yargılama konusunda uluslararası hukukun sınırlarına

tabiidir. Bir eylemin suç olarak tanımlanması için bir takım unsurların bulunması şarttır. Bu unsurlar: bir fiilin olması, kasten yapılmış olması, bu fiilin hukuka aykırı olması. Uluslararası hukuk, hukuk davalarıyla da ilgilenmekle birlikte daha çok ceza davalarını göz önünde bulundurmaktadır. Ceza davaları için uluslararası hukukun daha fazla düzenlemesi vardır. Uluslararası hukuk devletlerin cezai yetkilerine dair dört ayrı dayanak ortaya koymuştur. Devletler bu ilkelere dayanarak ceza yargılamaları yaparlar.

İLKELER

1) **Ülkesellik (Devletin Bütünselliği):** En temel dayanaktır. Suç hangi ülkenin topraklarında işlenmişse o ülkenin mahkemesi yargılama yetkisine sahiptir. Ülke devleti ile yabancıların devleti arasında herhangi bir antlaşma yoksa, ülke devletinin ülkesel yasaları yabancılar için de geçerli olacaktır. Özellikle yabancılar ülke devletinin cezai ve mali yasalarına bağlı olacaklardır. Buna karşılık yabancılar kendi devletlerin kişisel statülerine ilişkin yasalarına bağlı kalmayı sürdürmektedirler.

2) **Vatandaşlık:** Ya kendi vatandaşlarını ya da kendi vatandaşlarının mağdur olduğu hallerde devlet yargılama yapabilir.

3) **Koruma:** Haysiyet, onur, ülkesel semboller korunmak adına devlet cezai yargılama yapabilir.

4) **Evrensellik:** Bazı suçlar evrensel suç sayıldığından her yerde yargı yetkisi vardır. İnsanlığa karşı işlenen suçlar: terör, soykırım, katliam, insan kaçakçılığı, kölelik gibi suçlardır ve dünyanın her yerindeki mahkemeler yetkilidir.

VAKA ANALİZİ

- Vaka: Edirne sınırında bir Alman vatandaşı Bulgaristan sınırındaki bir Fransız vatandaşı öldürürse ceza yargılaması hangi ülkede gerçekleştirilir?
—> **Ülkesellik ilkesine dayanarak**, suçun işlendiği ülke ya da mağdurun bulunduğu ülke ya da suçlunun kaçması halinde gideceği üçüncü ülke yargılama hakkına sahiptir.
—> **Vatandaşlık ilkesine dayanarak**, mağdura göre vatandaşlık üzerinden Fransa, faile göre vatandaşlık üzerinden Almanya yargılama hakkına sahiptir.

- Çoğunlukla Ülkesellik temel alınır ancak dört devlette farklı ilkeler üzerinden yargılama yetkisine sahiptir.

—> **Gıyabi Yargılama:** Türkiye sanığı gözaltına aldı ve yargılama başlattı ve Bulgaristan'da yargılama hakkı istedi. Bu durumda zanlı ya Bulgaristan ülkesinde olmalı ya da gıyabi yargılama yapılmalı. Ancak Bulgaristan'da yapılacak bir ya bir yargılama ile zanlının kendini savunma evrensel ilkesi çiğnenmiş olur.

—> Zanlı Türkiye'de cezasını çektikten sonra Bulgaristan üzerinden Almanya'ya gidiyor olsun, Bulgaristan yürütme yetkisini kullanarak bu kişiye tekrar yargılama yapabilir.

Uluslararası hukukun yapacağı hiçbir şey bulunmamaktadır. Bir suçlu aynı suçtan iki defa yargılanamaz evrensel ilkesi çiğnenmiş olsa da insan haklarına aykırı olup olmadığı tartışmalıdır.

—> Gıyaben yargı süreci başlatıldığı zaman Bulgaristan bizzat zanlı Türkiye'de cezalandırılırken gıyaben karar verebilir. Ancak bu kararı uygulamak için zanlının ülkesinde olması ya da Türkiye'nin yürütme haklarına karışır. Bu da istisnalar hariç uluslararası hukuk tarafından yasaklanmıştır.

—> **Koruma ilkesine dayanarak**, devlet tüzel kişi olduğu için kendini koruyamaz. Bu sebeple tüzel kişiliğin korunması gerek devletin marşı, parası, bayrağı, toprak bütünlüğü, ne karşı başka ülkelerde işlenen suçları yargılama hakkına sahiptir. Mağdur (pasif) şahsi ilik yetkisini kullanmaktadır. İncelemiş olduğumuz vakada koruma ilkesine dayanarak bir yargılama yapılamamaktadır.

- Vaka: Ancak bu ilke çerçevesinde İsrail Yahudi halkını koruma etkisi üzerinden yargılama talep etmiş ve bir zanlıyı Arjantin'den kaçırmıştır. Arjantin'in yürütme yetkisini ihlal etmiştir, zanlı Kudüs ceza mahkemesi tarafından yargılanmaktadır.

—> **Evrensellik ilkesine dayanarak**, bazı suçlar bütün insanlığa karşı yapılmıştır, bu zanlıları herhangi bir devletin yargılama yetkisi vardır. Suçun nerede, kime, nasıl işlendiği fark etmez ancak vakamızdaki suç bu suçlar kapsamına girmemektedir evrensellik ilkesine göre herhangi bir devletin yargılama yetkisine sahip olduğu suçlar soykırım, savaş suçları, insanlığa karşı suçlar, haydutluk, işkence gibi suçlardır. Tartışmalı olmakla birlikte her devlet yargısında evrenselliğe başvurabilir. Uluslararası ceza mahkemesinin suç gördüğü durumlar dolaylı olarak kabul edilir.

—> **Devletlerin yargı yetkisine dair bazı ilaveler**

Bir makale dört ülkede basılan bir gazetede yayınlansa ve bu makalede hakaret unsuru olsa gazetenin okunduğu her ülkede dava açılabilir. Uluslararası hukuka göre işlenen fiil bahse geçen devletlerin hukukunda suç olarak sayılsa bu suçun tüm unsurları aynı ülkede olması gerekmez. Bir tek suç on soru bile bir ülkede gerçekleşmiş ise o ülke mahkemeleri yetkili olur. Devletin yetkisi muhakkak ki ülkeseldir. Uluslararası teamülde veya antlaşmalar da izin verici bir kural olmaksızın devlet tarafından yetki ülkesi dışında kullanılamaz.

